

**OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA
W POZNANIU**

**WYNIKI
EGZAMINU MATURALNEGO
Z JĘZYKA POLSKIEGO
RAPORT**

**WOJEWÓDZTWA
LUBUSKIE*WIELKOPOLSKIE*ZACHODNIOPOMORSKIE**

2014

Spis treści

Obowiązkowy egzamin ustny

I.	Opis egzaminu.....	3
II.	Analiza wyników uzyskanych przez zdających.....	4
III.	Podsumowanie i wnioski.....	7

Obowiązkowy egzamin pisemny na poziomie podstawowym

I.	Opis egzaminu.....	7
II.	Analiza wyników uzyskanych przez zdających.....	13
1.	Wyniki uzyskane za cały arkusz	14
2.	Osiągnięcia w zakresie rozumienia czytanego tekstu	15
3.	Osiągnięcia w zakresie pisania wypracowania	21
4.	Zróżnicowanie wyników w zależności od wyboru tematu wypracowania oraz dodatkowego wyboru egzaminu na poziomie rozszerzonym	24
III.	Podsumowanie i wnioski.....	28

Dodatkowy egzamin pisemny na poziomie rozszerzonym

I.	Opis egzaminu.....	30
II.	Analiza wyników uzyskanych przez zdających.....	31
1.	Wybieralność języka polskiego jako egzaminu dodatkowego.....	31
2.	Wyniki uzyskane za cały egzamin.....	33
3.	Wyniki uzyskane za poszczególne umiejętności pisania wypracowania.....	34
4.	Zróżnicowanie wyników w zależności od wyboru tematu wypracowania	35
III.	Podsumowanie i wnioski.....	39

Egzamin maturalny z języka polskiego

W roku 2014 do egzaminu z języka polskiego w szkołach na terenie działania OKE w Poznaniu przystąpiło po raz pierwszy 46220 absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Absolwenci zobowiązani byli zdać dwa egzaminy: ustny (bez określania poziomu) oraz pisemny na poziomie podstawowym. Warunkiem otrzymania świadectwa dojrzałości było uzyskanie 30% maksymalnej punktacji za każdy egzamin. Maturzyści, którzy zadeklarowali język polski jako przedmiot dodatkowy, zdawali go na poziomie rozszerzonym.

Obowiązkowy egzamin ustny

Części ustną obowiązkowego egzaminu maturalnego z języka polskiego na terenie działania OKE w Poznaniu zdawało 45124 absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, którzy w 2014 roku przystąpili do egzamin maturalnego po raz pierwszy i zdawali co najmniej jeden egzamin obowiązkowy.

Do egzaminu w części ustnej zgłosiło się o 1096 maturzystów mniej niż części pisemnej (3%). Najwięcej absolwentów zrezygnowało z egzaminu ustnego w szkołach uzupełniających (14,0% ogólnej liczby zdających w tych szkołach), najmniej w liceach (2%). Powodem, dla którego zdający nie przystąpili do części ustnej, było m.in. niezłożenie bibliografii w wymaganym terminie.

I. Opis egzaminu ustnego

Warunkiem przystąpienia do egzaminu ustnego z języka polskiego było zadeklarowanie przez maturzystę zagadnienia wybranego ze szkolnej listy tematów, podzielonych na trzy kategorie: literaturę, związki literatury z innymi dziedzinami sztuki i język. Do 31 stycznia przedostatniego roku nauki zdający mógł zgłosić własną propozycję tematu, natomiast na cztery tygodnie przed egzaminem zobowiązany był do złożenia bibliografii wykorzystanej do przygotowania prezentacji. Podczas egzaminu maturzysta przedstawiał samodzielnie opracowany temat oraz uczestniczył w rozmowie dotyczącej jego wypowiedzi. Zespół przedmiotowy, zgodnie z obowiązującymi kryteriami, oceniał zrozumienie tematu przez zdającego, dobór tekstów lekturowych, umiejętność analizy i interpretacji utworów literackich oraz innych tekstów kultury czy zjawisk językowych. Ocenie podlegała również kompozycja wypowiedzi: sformułowanie tezy badawczej, sposób argumentowania, podsumowanie wyводу. Zdający mógł korzystać z ramowego planu wypowiedzi oraz z materiałów pomocniczych, wykonanych we własnym zakresie, których wykaz dołączał do bibliografii. W rozmowie absolwent powinien się wykazać umiejętnością formułowania odpowiedzi adekwatnych do postawionych pytań, zaprezentowania własnych poglądów, uzasadnienia swojego stanowiska. Warunkiem uzyskania punktacji koniecznej do zdania egzaminu (6 punktów) było uczestniczenie w rozmowie, ponieważ sprawność i poprawność językową oceniano łącznie za obydwie części egzaminu. Niepodjęcie rozmowy przez zdającego skutkowało nieprzyznaniem punktów za język, co oznaczało niezdanie egzaminu. Jeśli zdający nie wygłosił prezentacji lub jego wypowiedź nie dotyczyła zadeklarowanego tematu, zespół przedmiotowy oceniał ustną część egzaminu na 0 punktów.

Punktowy i procentowy udział poszczególnych kryteriów oceniania egzaminu ustnego przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela 1. Punktowy i procentowy udział poszczególnych kryteriów oceniania egzaminu ustnego

Kryteria oceny		Liczba punktów	Udział procentowy
Prezentacja	Treść	3	25%
	Kompozycja	2	
Rozmowa		7	35%
Język prezentacji i rozmowy		8	40%

Największą wagę punktową miał język prezentacji i rozmowy, gdyż umiejętność poprawnego mówienia wymagana jest na każdym etapie kształcenia. Absolwent zdał egzamin, jeśli otrzymał co najmniej 30% punktów z 20 możliwych do uzyskania (norma zaliczenia 6 punktów).

II. Analiza wyników uzyskanych przez zdających

Egzamin ustny z języka polskiego w trzech województwach Okręgu charakteryzuje stały wzrost zdawalności i średniego wyniku. Średnie wyniki i procent zdanych egzaminów w poszczególnych województwach i Okręgu z uwzględnieniem typów szkół przedstawiono w tabeli nr 2.

Tabela 2. Zdawalność oraz średni wynik egzaminu ustnego w poszczególnych województwach i Okręgu z uwzględnieniem typów szkół - dane w %

Populacja	Zdawalność	Średni wynik	Średnie wyniki w typach szkół			
			LO	LP	T	SU
woj. lubuskie	99,3	72,9	76,0	66,6	68,2	64,5
woj. wielkopolskie	98,4	68,2	70,7	60,7	64,5	56,9
woj. zachodniopomorskie	98,8	68,4	69,1	63,1	67,0	59,9
Okręg ogółem	98,7	69,0	71,0	61,6	65,8	58,2

Zdawalność egzaminu ustnego z języka polskiego w Okręgu, w porównaniu z rokiem ubiegłym, była nieznacznie wyższa i wyniosła 98,7%. We wszystkich województwach Okręgu zdawalność wzrosła o ok. 1 p.p. Podobnie jak w roku 2013, odsetek sukcesów najwyższy był w województwie lubuskim (99,3%), najniższy w województwie

wielkopolskim (98,4%). Spośród powiatów Okręgu 100% zdawalności osiągnęli absolwenci z siedmiu (w ubiegłym roku z trzech) powiatów: międzyrzeckiego, kaliskiego, leszczyńskiego, tureckiego, łobeskiego, białogardzkiego i choszczeńskiego.

Najwyższym wskaźnikiem zdawalności nie zawsze towarzyszyły wysokie średnie wyniki. W czterech z wymienionych wyżej powiatów: międzyrzeckim, kaliskim, łobeskim i białogardzkim wyniki były niższe niż średni wynik w województwie danego powiatu i Okręgu.

O poziomie kształcenia w większym stopniu niż kryterium zdawalności świadczy poziom osiągnięć absolwentów. Średni wynik egzaminu ustnego z języka polskiego w Okręgu wyniósł 69,0%. Średnie wyniki w województwach: lubuskim (73%) wielkopolskim (68,4%) i zachodniopomorskim (68,2%) są wyższe w porównaniu z rokiem 2013. Po raz kolejny odsetek sukcesów w województwie lubuskim jest najwyższy wśród województw Okręgu. Ci sami absolwenci uzyskali w tym roku najwyższy średni wynik (52,0%) wśród województw Okręgu także w części pisemnej obowiązkowego egzaminu z języka polskiego. Nie jest to jednak wynik zadowalający, zróżnicowanie między średnim wynikiem części ustnej i pisemnej jest duże i wynosi 21 punktów procentowych, co musi budzić refleksję.

W powiatach Okręgu najwyższymi osiągnięciami mogą poszczycić się maturzyści z powiatów: jarocińskiego (78,1%), tureckiego i wrzesińskiego (po 77,0%). Najniższy średni wynik (52,7%) uzyskali absolwenci w powiecie łobeskim (przy zdawalności 100%), niskie średnie wyniki uzyskano w powiatach: sulęcińskim (56,6%), kamieńskim (57,0%) i międzychodzkiem (58,5%). Wśród miast na prawach powiatu grodzkiego najwyższy średni wynik osiągnęli absolwenci z Gorzowa Wielkopolskiego (78,0%), wysokie średnie wyniki osiągnęli maturzyści w Zielonej Górze (76,0%) i Kaliszu (75,2%). Najniższy średni wynik uzyskano w Poznaniu (63,5%).

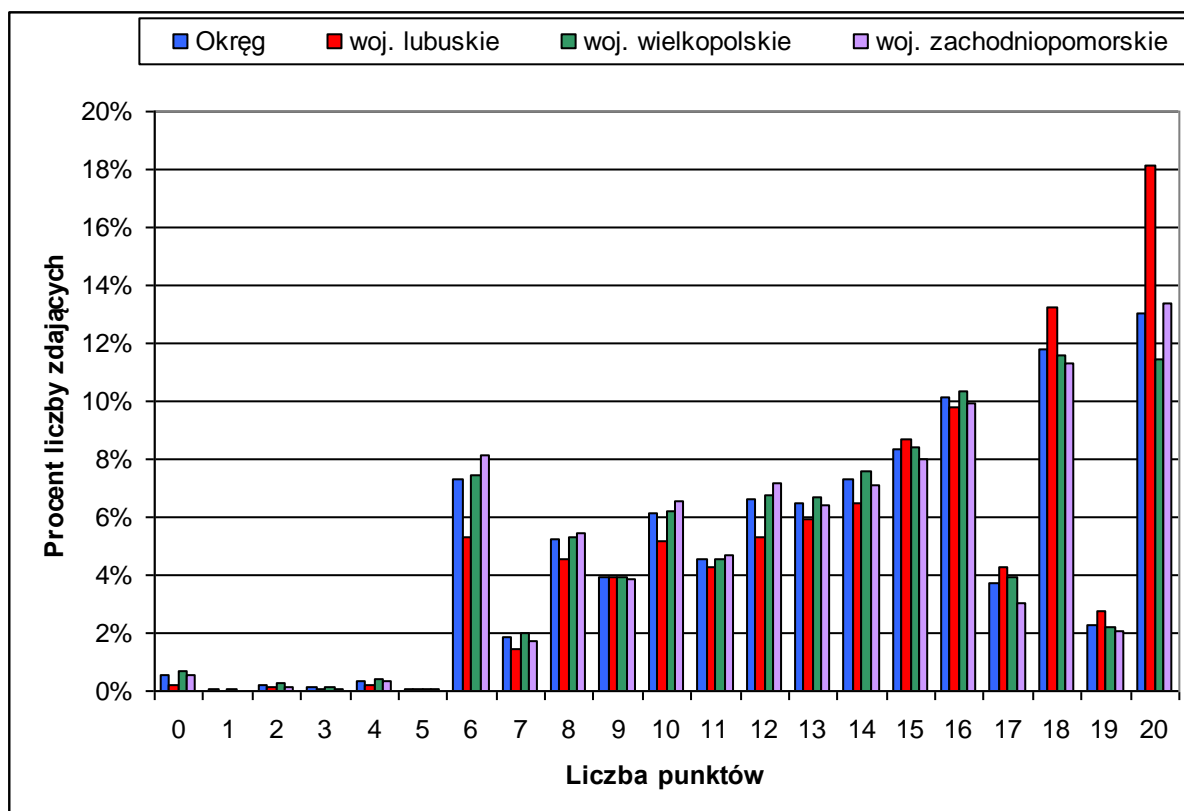
Warto podkreślić, iż po raz kolejny absolwenci wszystkich typów szkół w województwie lubuskim osiągnęli średnie wyniki z egzaminu ustnego wyższe od absolwentów tych samych szkół w Okręgu. Wśród różnych typów szkół w Okręgu najwyższy średni wynik z egzaminu ustnego uzyskali absolwenci liceów ogólnokształcących (71,0% – wynik wyższy niż wynik Okręgu), najniższy – szkół uzupełniających (58,2%). Wyniki maturzystów, którzy ukończyli technika (65,8%) i licea profilowane (61,6%) są niższe od średniego wyniku w Okręgu. Za zadowalające można uznać średnie wyniki absolwentów liceów ogólnokształcących w województwie lubuskim (71,0%) i wielkopolskim (70,7%).

W województwie lubuskim, w odróżnieniu od pozostałych województw Okręgu, średni wynik uzyskany przez absolwentów szkół niepublicznych (73,1%) jest wyższy od wyniku zdających w szkołach publicznych (72,9%). W województwie wielkopolskim korzystniej niż w innych województwach Okręgu przedstawia się średni wynik (69,3%) absolwentów szkół położonych w małych miastach (do 20 tys.) niż średni wynik (66,4%) zdających egzamin w dużych miastach (powyżej 100 tys. mieszkańców). Z kolei w województwie zachodniopomorskim, jako jedynym wśród województw Okręgu,

odnotowano najmniejsze zróżnicowanie między średnimi wynikami absolwentów liceów ogólnokształcących i techników (ok. 2 p.p.), podczas gdy w innych województwach wynosi ono od 6 do 7 p.p.

Szczegółową analizę wyników umożliwia wykres nr 1, przedstawiający rozkład wyników punktowych w poszczególnych województwach i Okręgu.

Wykres 1. Rozkład wyników punktowych z ustnego egzaminu maturalnego w poszczególnych województwach i Okręgu

Statystyczny absolwent zdający egzamin ustny otrzymał średnio 13,8 punktów na 20 możliwych do uzyskania, co stanowi 69,0% maksymalnej punktacji. Wyniki zadowalające (70% i więcej) osiągnęła ponad połowa zdających (56,6%) w województwach objętych działaniem OKE w Poznaniu (największy odsetek w województwie lubuskim – 63%).

Wynik maksymalny uzyskało w Okręgu 13,0% zdających. Najczęściej maksymalną liczbę punktów przyznawały absolwentom zespoły przedmiotowe w szkołach województwa lubuskiego. Na 20 punktów oceniono w tym województwie prawie co piątego maturzystę zdającego egzamin ustny (18,1%). W województwie zachodniopomorskim absolwenci, którzy spełnili wymagania na najwyższą ocenę stanowili 13,4% zdających; w województwie wielkopolskim – 11,5% (najczęściej przyznawano tu 18 punktów). Wyniki niskie (od 6 do 9 punktów) uzyskało w Okręgu 18,3% absolwentów.

Na wykresie nr 1 przy wartości 6 punktów, które stanowią próg wymagań koniecznych do zdania egzaminu, obserwujemy duże skupienie wyników. Informuje ono

o tym, że 7,3% absolwentów szkół w Okręgu opanowało umiejętności określone w standardach dla egzaminu ustnego tylko na poziomie wymagań koniecznych. W województwie lubuskim 5,3% absolwentów zdało egzamin ustny z punktacją progową, w województwie wielkopolskim – 7,5%, w Zachodniopomorskim zespoły przedmiotowe oceniły na 6 punktów 8,2% wszystkich zdających egzamin ustny z języka polskiego w tym województwie. Biorąc pod uwagę typy szkół, najwyższy odsetek absolwentów, którzy zdali z punktacją progową, odnotowano w Okręgu w szkołach uzupełniających (najwięcej w województwie wielkopolskim – 16,2% zdających).

Ustnej części egzaminu z języka polskiego w trzech województwach Okręgu nie zdało 1,3% maturzystów (w województwie lubuskim – 0,7%, w województwie wielkopolskim – 1,6%, w zachodniopomorskim 1,2%).

III. Podsumowanie i wnioski

Od kilku lat obserwujemy wzrost zdawalności i średniego wyniku z części ustnej egzaminu z języka polskiego. Najwyższą zdawalność w Okręgu osiągnięto w województwie lubuskim; absolwenci z tego województwa uzyskali także najwyższy średni wynik z egzaminu ustnego. W województwie zachodniopomorskim zdawalność części ustnej i średni wynik egzaminu były niższe niż w województwie lubuskim, ale wyższe od średniego wyniku i zdawalności w województwie wielkopolskim.

Coraz więcej powiatów w Okręgu uzyskuje stuprocentową zdawalność egzaminu ustnego, ale nie towarzyszy temu wzrost średniego wyniku.

Nadal obserwujemy dużą dysproporcję między średnim wynikiem egzaminu pisemnego z języka polskiego a wynikiem z części ustnej. Brak korelacji wyników z dwóch części obowiązkowego egzaminu, tj. ustnego i pisemnego, powinien budzić refleksję tym bardziej, że obydwa egzaminy sprawdzają umiejętności niezbędne na dalszym etapie kształcenia.

Obowiązkowy egzamin pisemny na poziomie podstawowym

I. Opis egzaminu

W roku 2014 po raz ostatni obowiązywały wszystkich maturzystów zdających egzamin pisemny z języka polskiego na poziomie podstawowym takie same zasady, jak na maturze od roku 2005. Egzamin na nowych zasadach absolwenci liceów ogólnokształcących będą zdawać od roku 2015, natomiast absolwenci techników – od roku 2016.

Czas przeznaczony na rozwiązanie zadań z arkusza egzaminacyjnego wynosił 170 minut. W czasie pracy zdający mogli posługiwać się słownikiem ortograficznym oraz słownikiem poprawnej polszczyzny. Maturzystom z dysfunkcjami przysługiwało dostosowanie warunków i formy egzaminu. Dla osób niesłyszących opracowano specjalny arkusz A7, do potrzeb osób słabo słyszących dostosowano arkusz przeznaczony dla osób bez dysfunkcji. Arkusz ten dostosowano również dla maturzystów słabowidzących i niewidomych, a także – po raz pierwszy – dla osób z autyzmem i zespołem Aspergera.

Do potrzeb zdających ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu (dysleksją) dostosowano kryteria oceny poprawności zapisu.

Egzamin powinien przebiegać zgodnie z procedurami, a konsekwencją poważnych nieprawidłowości było unieważnienie egzaminu. W przypadkach wniesienia do sali egzaminacyjnej urządzeń telekomunikacyjnych oraz niedozwolonych pomocy i przyborów lub korzystania z nich w tej sali, a także w przypadkach niesamodzielnej pracy lub zakłócania przebiegu egzaminu unieważnienia dokonywał przewodniczący zespołu egzaminacyjnego (dyrektor szkoły) podczas egzaminu. W Okręgu odnotowano jeden przypadek unieważnienia egzaminu pisemnego z języka polskiego z powodu wniesienia do sali egzaminacyjnej telefonu komórkowego. Po egzaminie Dyrektor OKE w porozumieniu z Dyrektorem CKE unieważnił 9 prac napisanych niesamodzielnie – stanowiących plagiaty ściąg internetowych lub odpowiedzi identyczne z pracami innych zdających. Absolwenci, których prace unieważniono, nie mieli prawa przystąpić do egzaminu poprawkowego.

1. Punktacja za arkusz i norma zaliczenia egzaminu

Arkusz egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym składał się z dwóch części: 1. – sprawdzającej rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego oraz 2. – sprawdzającej umiejętność pisania własnego tekstu – analizy i interpretacji tekstu literackiego zamieszczonego w arkuszu. Tak samo jak w przypadku innych egzaminów obowiązkowych, warunkiem zaliczenia było otrzymanie łącznie, za rozwiązanie testu oraz napisanie wypracowania, 30% liczby punktów możliwych do uzyskania. W tabeli 3. przedstawiono ten próg zaliczenia na tle maksymalnej punktacji za poszczególne części arkusza maturalnego z języka polskiego na poziomie podstawowym.

Tabela 3. Punktacja za rozwiązanie arkusza obowiązkowego pisemnego egzaminu maturalnego z języka polskiego na poziomie podstawowym

Za cały arkusz do uzyskania: 70 pkt				Próg zaliczenia	
za część 1. – test		za część 2. - wypracowanie		od 21 pkt	30%
20 pkt	29%	50 pkt	71%		

Za rozwiązanie wszystkich zadań, które służą sprawdzeniu rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego (1. część arkusza egzaminacyjnego), można zdobyć maksymalnie 20 punktów. Uzyskanie 21 punktów, stanowiących próg zaliczenia egzaminu, nie jest więc możliwe bez podjęcia próby napisania wypracowania będącego poprawną analizą i interpretacją tekstu literackiego. Za wypracowanie stanowiące 2. część arkusza egzaminacyjnego, sprawdzające umiejętność tworzenia własnego tekstu związanego z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu, maturzysta może uzyskać maksymalnie 50 punktów.

2. Wymagania egzaminacyjne

Podczas obowiązkowego egzaminu pisemnego z języka polskiego sprawdzono poziom opanowania przez absolwentów szkół ponadgimnazjalnych wiadomości i umiejętności określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych; główne sprawdzane umiejętności to:

- **rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego**, odpowiadające **II obszarowi** standardów wymagań – **korzystanie z informacji** (sprawdzone w 1. części arkusza egzaminacyjnego, którą stanowi zestaw złożony z zdań otwartych krótkiej odpowiedzi oraz zadań zamkniętych),
- **analizowanie i interpretowanie tekstu literackiego** lub jego fragmentu (sprawdzone w 2. części arkusza - wypracowaniu na określony temat związane z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu) wymagające zarówno umiejętności **korzystania z informacji**, jak i **tworzenia informacji - z III obszaru** standardów wymagań egzaminacyjnych.

Wiedza i rozumienie wiadomości - ujęte w I obszarze standardów wymagań egzaminacyjnych - niezbędne są zarówno do rozwiązania zadań sprawdzających rozumienie tekstu nieliterackiego, jak i do napisania wypracowania związanego z tekstem literackim.

Zadania w części 1. arkusza egzaminacyjnego sprawdzają rozumienie liczącego ok. 1000 słów fragmentu współczesnego tekstu popularnonaukowego lub publicystycznego, poprawnego pod względem stylistycznym i językowym oraz przejrzyste skomponowanego. Wymagania dotyczą rozumienia tekstu na poziomach:

- **znień** (odczytywania dosłownych i metaforycznych znaczeń wyrazów, sensów fragmentów tekstu oraz jego głównej myśli, wyszukiwania i przetwarzania informacji, odróżniania ich od opinii),
- **struktury** (odróżniania części tekstu, dostrzegania zależności logicznych, wyodrębniania tezy, hipotezy, argumentów, przykładów, wniosków, określanie funkcji elementów kompozycyjnych tekstu, dostrzeganie wyznaczników jego spójności,
- **komunikacji** (dostrzegania nadawcy oraz adresata, określania intencji nadawcy, dostrzegania środków stylistyczno-językowych oraz ich funkcji).

Umiejętności te sprawdzane są za pomocą 12 -16 zadań, przede wszystkim otwartych KO (wymagających samodzielnego sformułowania krótkiej odpowiedzi); ich uzupełnienie stanowią zadania zamknięte, polegające na wybraniu właściwej odpowiedzi.

W części 2. arkusza egzaminacyjnego, polegającej na napisaniu wypracowania, sprawdzane są umiejętności tworzenia własnego tekstu, związanego z fragmentami dzieł literackich zamieszczonych w arkuszu, liczących łącznie nie więcej niż 1000 słów. Na poziomie podstawowym wymaga się analizy i interpretacji tekstu uwzględnionego w podstawie programowej, utrzymanego w znanej uczniowi konwencji literackiej. Temat zawiera polecenie rozwiązania problemu interpretacyjnego związanego z tekstem literackim, co wymaga znajomości całego utworu oraz umiejętności analizowania dzieła literackiego (głównie w zakresie treści), a także odczytania wyrażonych w nim idei.

Kryteria oceny pisemnej analizy i interpretacji tekstu literackiego wraz z punktacją możliwą do przyznania za umiejętności zdających oceniane za pomocą tych kryteriów, przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Proporcje punktowe za poszczególne kryteria wypracowania maturalnego z języka polskiego na poziomie podstawowym

Kryteria oceny wypracowania	Poziom podstawowy		
	Liczba punktów	Udział procentowy	
rozwinięcie tematu	0 – 25	50%	
kompozycja	0, 1, 3, 5	10%	50%
styl	0, 1, 3, 5	10%	
język	0, 1, 3, 6, 9, 12	24%	
zapis	0, 1, 2, 3	6%	
szczególne walory	0 - 4	kryterium fakultatywne	

Kryterium *szczególne walory* jest stosowane obligatoryjnie, jeżeli poziom wypracowań pozwala na przyznanie dodatkowych punktów maturzystom wykraczającym ponad podstawowe wymagania opisane w kryteriach. Egzaminator ma możliwość w ten sposób docenić zalety wypracowania takie jak np.: pogłębienie interpretacji, uwzględnienie dodatkowych kontekstów, szczególnie trafny zamysł kompozycyjny, piękny styl czy bogactwo języka (np. polegające na funkcjonalnym stosowaniu pojęć teoretycznoliterackich).

Zarówno za treść wypracowania na poziomie podstawowym (rozwinięcie tematu poprzez analizę i interpretację tekstu literackiego), jak i za formalny kształt (kompozycję, styl, język i zapis) – można uzyskać po 25 punktów. Wśród tych ostatnich umiejętności szczególną wagę punktową ma sprawność językowa; za pisanie poprawne pod względem doboru słownictwa, fleksji oraz składni można otrzymać 12 punktów, co stanowi ok. ¼ liczby wszystkich punktów możliwych do uzyskania za wypracowanie.

Podstawą oceny poprawności kompozycyjnej, a także językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej może być tylko wypracowanie nie krótsze niż 2 strony (ok. 250 słów). W wypadku pracy niespełniającej tego warunku przyznaje się punkty tylko rozwinięcie tematu, natomiast formę pracy: kompozycję, styl, język i zapis ocenia się na 0 punktów. W całości na 0 punktów ocenia się wypracowania niezwiązane z tematem lub zawierające kardynalne błędy rzeczowe, świadczące o nieznajomości dzieła uwzględnionego w podstawie programowej, którego fragment zamieszczono w arkuszu.

3. Opis arkusza egzaminacyjnego zastosowanego na maturze w 2014 roku

Arkusz pisemnego egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym, przygotowany przez OKE oraz CKE, był zgodny z rozporządzeniami określającymi zasady egzaminu oraz standardy wymagań egzaminacyjnych, a także z formułą egzaminu opisaną w *Informatorze*.

Część 1. arkusza zawierała tekst autorstwa Barbary Skargi: *O miłości*, który został w całości przytoczony z książki: *Człowiek to nie jest piękne zwierzę*, stanowiącej zbiór popularnych wykładów i artykułów tej autorki, a także zestaw złożony z 10 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi, 2 zadań zamkniętych i zadania łączącego elementy obu tych form zadań.

Tekst *O miłości* jest krótkim esejem, którego temat, sam w sobie interesujący dla młodzieży, został ujęty w sposób niepozbawiony walorów wychowawczych. Autorka przedstawiła miłość jako przejaw skłonności człowieka do nadawania wyższego, etycznego sensu funkcjom fizjologicznym. Wychodząc od „Ucztę” Platona, omówiła aspekty miłości wykraczające poza biologię, przedstawiła istotę miłości również z punktu widzenia poetów (Norwida, Twardowskiego) i etyka (Elzenberga), a w konkluzji podkreśliła fakt, że miłość jest trudna, bo wymaga od ludzi bezinteresowności i ofiarności.

Tok wywodu autorki jest logiczny, klarowny, a układ kompozycyjny tekstu – trójdzielny i symetryczny, o nietypowych proporcjach funkcjonalnych: akapity 1. i 2. stanowią wprowadzenie do problemu uwznioślenia miłości, akapit 3. – dowodzi jej przede wszystkim duchowego charakteru, natomiast akapity 4. i 5. – poprzez zestawienie przejawów oraz mechanizmów działania miłości i nienawiści – prowadzą do wniosku o szczególnej potrzebie miłości. Zrozumienie tekstu ułatwiają przykłady z codziennego życia i odwoływanie się przez autorkę do własnych doświadczeń, a także jasny styl i piękny język, którym się posłużyła.

Analizę i interpretację tego tekstu ujęto w zestawie 13 zadań otwartych i zamkniętych, które są zgodne z podstawą programową i standardami wymagań egzaminacyjnych obowiązującymi do 2015 roku. Szczególną uwagę zwrócono na świadomość językową (w nowej podstawie programowej nazwano tak m.in. złożone umiejętności funkcjonalnej analizy stylistyczno-językowej warstwy tekstu: rozpoznawania znaków językowych, dostrzegania funkcjonalnych różnic między nimi, rozumienia jawnych i ukrytych znaczeń słów i całych tekstów). Sprawdzeniu tak rozumianej (choć dotychczas tak nie nazywanej) świadomości językowej posłużyło 5 zadań, za które łącznie można było uzyskać 8 punktów z 20 (40% maksymalnej liczby punktów za test).

W tabeli nr 5 zostały opisane umiejętności rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego, sprawdzane za pomocą kolejnych zadań, a także odpowiadające tym umiejętnościom standardy wymagań z I obszaru – korzystania z informacji. Zadania otwarte krótkiej odpowiedzi (KO), a także zadania zamknięte wielokrotnego wyboru (WW) oraz na dobieranie (D) dotyczyły odczytywania i analizy tekstu w zakresach: znaczeń (Z), struktury (S) i komunikacji (K).

Tabela 5. Umiejętności z zakresu rozumienia czytanego tekstu sprawdzone za pomocą poszczególnych zadań w zestawie zastosowanym w roku 2014

Zadanie	Sprawdzana umiejętność rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego	Zakres analizy	Typ zadania	Liczba punktów
1.	Odczytanie przenośnego sensu wyrażenia zastosowanego w tekście	Z	KO	0-1
2.	Rozpoznanie kompozycyjnej funkcji odwołania do innego utworu	S	KO	0-1
3.	Wyodrębnienie tezy tekstu i przykładów wykorzystanych w funkcji argumentacyjnej	S	KO	0-2
4.	Wyodrębnienie argumentów wykorzystanych w tekście	S	KO	0-2
5.	Rozpoznanie stylistycznych środków wyrazu oraz ich funkcji w tekście	K	KO	0-2
6.	Określanie funkcji wyrazów wskazujących na tok myślenia oraz intencje autora	K	KO	0-1
7.	Odczytywanie sensu fragmentów tekstu zawierających odwołania do poglądów innych osób	Z	KO	0-2
8.	Rozpoznawanie prymarnych funkcji językowych fragmentów tekstu	K	D	0-2
9.	Wykorzystanie cech języka tekstu do rozwiązania problemu (określenia istoty ironii)	Z	WW	0-1
10.	Określenie funkcji czasowników 1 osoby w tekście	K	KO	0-2
11.	Określanie funkcji kompozycyjnej zdania rozpoczynającego ostatni akapit	S	KO	0-1
12.	Odczytywanie głównej myśli całego tekstu	Z	KO	0-1
13.	Rozpoznanie zasady kompozycyjnej całego tekstu	S	KO	0-2

Część 2., w której sprawdzono umiejętności pisania analizy i interpretacji tekstu literackiego, zawierała fragmenty dzieł uwzględnionych w podstawie programowej języka polskiego i dwa tematy wypracowania do wyboru. Maturzyści mogli analizować i interpretować fragment dramatu poetyckiego lub fragment powieści historycznej z epoki pozytywizmu.

Temat 1.: „Żołnierskie emocje bohaterów „Potopu” Henryka Sienkiewicza. Na podstawie przytoczonego fragmentu powieści omów stany emocjonalne, zachowania i sytuacje ukazanych w nim postaci.

Zadaniem zdającego było zinterpretowanie fragmentu *Potopu*, jednej z historycznych powieści Henryka Sienkiewicza, które mogą być wybrane do obowiązkowego omawiania w szkole. Tekst utrzymany był w znanej zdającym konwencji literackiej (do jej znajomości zobowiązuje podstawa programowa). Analiza fragmentu utworu powinna być podporządkowana wskazówce zawartej w temacie, wymagała więc wyselekcjonowania informacji dotyczących zachowań oraz stanów emocjonalnych bohaterów w sytuacjach przedstawionych w tekście. Zrozumienie fragmentu i sformułowanie poprawnych wniosków interpretacyjnych ułatwiało znajomość całego dzieła i jego problematyki.

Temat 2.: „Na podstawie fragmentu *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego porównaj poglądy Poety i Gospodarza na temat poezji narodowej oraz przedstaw sądy bohaterów o Polakach”.

W analizie fragmentu dramatu, zawartego w ścisłym kanonie lekturowym podstawy programowej, należało zwrócić uwagę na sądy dotyczące wskazanych w temacie problemów, wypowiedziane przez osoby mówiące. Wnioski interpretacyjne zawarte w podsumowaniu powinny stanowić uogólnienia dotyczące podobieństw i różnic między poglądami bohaterów, w kontekście problematyki całego dzieła i jego przesłania.

II. Analiza wyników uzyskanych przez zdających

Przyjętą w pomiarze dydaktycznym miarą, świadcząca o wiarygodności wyników i trafności egzaminu, jest **odchylenie standardowe** – średnie odchylenie indywidualnych wyników zdających od średniej arytmetycznej. Zgodnie z normą, odchylenie standardowe świadczy o zadowalającym zróżnicowaniu wyników, jeżeli jest wyższe od 1/8 skali punktowania danego arkusza. Dla populacji zdających pisemny egzamin obowiązkowy z języka polskiego w województwach na terenie działania OKE w Poznaniu odchylenie standardowe przyjmuje wartość **16**, zatem jest niemal dwukrotnie wyższe od 1/8 z 70 pkt możliwych do przyznania – 8,75. Potwierdza to diagnostyczną wartość uzyskanych wyników.

Diagnoza wiedzy i umiejętności zdających, zawarta w niniejszym raporcie, oparta jest na wynikach przedstawionych w dwóch skalach:

- **średnie wyniki procentowe** uzyskane za cały arkusz określają poziom ogółu polonistycznych kompetencji w populacji zdających, zróżnicowanej terytorialnie (województwa, powiaty) oraz ze względu na typy szkół;
- **współczynniki łatwości**, uzyskane za zadania sprawdzające rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego i za poszczególne kryteria oceny wypracowania, umożliwiają określenie stopnia opanowania szczegółowych umiejętności określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych.

Podobnie jak w poprzednich latach, w analizie uwzględniono również aspekty bardziej szczegółowe:

- zależność wyników uzyskanych za wypracowanie od wyboru tematu,
- różnica między wynikami maturzystów, którzy ograniczyli się do egzaminu obowiązkowego i tych, którzy dodatkowo zdawali język polski na poziomie rozszerzonym,
- rozwiązania typowe i nietypowe, a także błędy najczęściej popełniane przez maturzystów, które scharakteryzowano na podstawie informacji przekazanych przez przewodniczących zespołów egzaminatorów oraz przeprowadzonej w OKE weryfikacji sposobu oceniania prac (podczas ich sprawdzania, sczytywania wyników, wglądów dokonywanych przez zdających).

W analizie uwzględniono zróżnicowanie wyników uzyskanych przez absolwentów w województwach na terenie działania OKE w Poznaniu.

Wnioski, zamieszczone w końcowej części raportu, dotyczą całego Okręgu i wynikają zarówno z analizy statystycznej wyników, jak i jakościowej interpretacji osiągnięć zdających maturę pisemną z języka polskiego.

1. Wyniki uzyskane za cały arkusz

Procentowo ujętą zdawalność obowiązkowej matury pisemnej z języka polskiego oraz średnie wyniki procentowe uzyskane za cały arkusz podano w tabeli nr 6. Dane te ilustrują ogólny poziom opanowania umiejętności polonistycznych przez zdających w poszczególnych województwach na tle wyników uzyskanych w całym Okręgu i Kraju.

Uwzględniono następujące typów szkół: licea ogólnokształcące (LO), licea profilowane (LP), technika (T) oraz szkoły uzupełniające (SU). Z uwagi na względnie niewielkie liczby absolwentów liceów i techników uzupełniających w porównaniu z liczebnością populacji absolwentów pozostałych typów szkół, wyniki uzyskane we wszystkich szkołach uzupełniających przedstawiono łącznie.

Tabela 6. Wyniki uzyskane w roku 2014 za cały arkusz w poszczególnych województwach Okręgu z uwzględnieniem typów szkół - dane w %

Populacja:	Zdawalność	Średni wynik	Średnie wyniki w typach szkół			
			LO	LP	T	SU
woj. lubuskie	94,7	52,0	55,8	48,6	46,3	34,6
woj. wielkopolskie	93,3	50,3	53,9	41,4	45,3	30,4
woj. zachodniopomorskie	91,8	49,3	51,9	43,4	44,2	25,7
Okręg ogółem	93,1	50,3	53,6	42,3	45,2	30,1
Kraj	94	51	brak danych			

W roku 2014 na terenie działania OKE w Poznaniu obowiązkową maturę pisemną z języka polskiego zdało 93,1% populacji absolwentów szkół (o ok. 3 p.p. mniej niż w roku ubiegłym). Jest to wynik o ok. 1 p.p. niższy od uzyskanego w kraju, podczas gdy w roku 2013 zdawalność w Okręgu dorównywała krajowej. Relacje między zdawalnością w poszczególnych województwach kształtują się podobnie jak w poprzednich latach: w województwie lubuskim jest ona o około 1,6 p.p. wyższa niż w Okręgu, w wielkopolskim porównywalna ze zdawalnością w Okręgu, natomiast w zachodniopomorskim o ok. 1,3 p.p. od niej niższa. Średni wynik zdających w Okręgu (50,3%) jest o ok. 1 p.p. niższy od uzyskanego w kraju (w latach 2012 i 2013 osiągnięcia były porównywalne). Takie samo jak w ubiegłym roku jest zróżnicowanie średnich wyników zdających w poszczególnych województwach Okręgu; w województwie lubuskim maturzyści uzyskali średni wynik o ok. 1,7 p.p., wyższy niż w Okręgu, w województwie wielkopolskim – równy wynikowi w Okręgu, a w województwie zachodniopomorskim – o 1 p.p. niższy niż w Okręgu.

Nadal więc utrzymuje się przewaga osiągnięć absolwentów szkół z województwa lubuskiego nad wynikami zdających w pozostałych województwach Okręgu, warto jednak odnieść się do województw o najwyższych osiągnięciach w kraju. Zdawalność w województwie lubuskim była o ok. 5 p.p. niższa niż w województwie świętokrzyskim, w którym odnotowano najwyższą zdawalność (100% przy najniższym średnim wyniku w kraju – 48%). Średni wynik w województwie lubuskim był o ok. 1% niższy od wyniku w województwach o najwyższym w kraju poziomie osiągnięć - dolnośląskim i małopolskim (średni wynik 53%).

Tendencje obserwowane w poprzednich latach potwierdziły się również w odniesieniu do osiągnięć absolwentów różnych typów szkół. Najwyższą w Okręgu zdawalność i średnie wyniki uzyskali absolwenci każdego z typów szkół w województwie lubuskim, a najniższe okazały się wyniki uzyskane we wszystkich typach szkół województwa zachodniopomorskiego – w szkołach uzupełniających tego województwa średni wynik był o ok. 5 p.p. niższy od progu zaliczenia. Zjawiskiem obserwowanym od dwóch lat w województwie lubuskim jest przewaga średnich wyników absolwentów liceów profilowanych nad wynikami zdających w technikach, podczas gdy w województwie wielkopolskim pogłębiła się przewaga wyników uzyskanych w technikach nad wynikami absolwentów liceów profilowanych (w bieżącym roku wyniosła ok. 4 p.p.) W województwie zachodniopomorskim najbardziej korzystnie w odniesieniu do Okręgu kształtują się wyniki uzyskane w liceach profilowanych.

2. Osiągnięcia w zakresie rozumienia czytanego tekstu (część 1. arkusza)

Zestaw zadań, który posłużył sprawdzeniu umiejętności z zakresu I obszaru standardów egzaminacyjnych - korzystania z informacji, a także sprawdzane za pomocą poszczególnych zadań umiejętności rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego na poziomach: znaczeń (Z), struktury (S) oraz komunikacji (K), został szczegółowo opisany w części raportu zatytułowanej: *Opis egzaminu*. W tym miejscu przypomnijmy jedynie,

że zestaw egzaminacyjny zawierał 13 zadań otwartych i zamkniętych związanych z tekstem Barbary Skargi *O miłości*, zamieszczonym w zbiorze popularnych wykładów i artykułów tej autorki *Człowiek to nie jest piękne zwierzę*.

Ogólne zestawienie klas łatwości zadań dla absolwentów szkół w województwach Okręgu, zgodne z klasyfikacją przyjętą w pomiarze dydaktycznym¹, zawiera tabela 7.

Tabela 7. Klasy łatwości zadań sprawdzających rozumienie tekstu nieliterackiego

Współczynnik łatwości	Zadanie	Zadania w poszczególnych klasach łatwości dla województw:		
		lubuskiego	wielkopolskiego	zachodniopomorskiego
0,00 – 0,19	bardzo trudne	-----	-----	-----
0,20 – 0,49	trudne	2, 3, 5, 13	2, 3, 5, 13	2, 3, 5, 13
0,50 – 0,69	umiarkowanie trudne	6, 8, 9, 11	6, 8, 9, 11	6, 8, 9, 11
0,70 – 0,89	łatwe	1, 4, 7, 10	1, 4, 7, 10	1, 4, 7, 10
0,90 – 1,00	bardzo łatwe	12	12	12

Zadania bardzo łatwe lub łatwe, za których rozwiązanie maturzyści uzyskali zadowalające wyniki (współczynnik łatwości co najmniej 0,70) stanowiły 5 z 13 zadań zamieszczonych w teście. Pozostałe zadania były umiarkowanie trudne lub trudne dla zdających – nie było zadań bardzo trudnych. Największe trudności sprawiły zadania wymagające rozumienia zasady kompozycyjnej tekstu i jej funkcji oraz dostrzegania środków stylistycznych pełniących określoną funkcję w tekście. Umiarkowanie trudne okazały się zadania, które sprawdzały umiejętności dostrzegania środków podkreślających intencje nadawcy (w tym ironii) oraz rozpoznania prymarnych funkcji językowych fragmentów tekstu. Zadania łatwe dla zdających wymagały przede wszystkim odczytania dosłownych i przenośnych sensów fragmentów tekstu (w zakresie 1-3 akapitów), wyodrębniania argumentów, a także określania funkcji czasowników w 1. osobie. Bardzo łatwe okazało się jedynie zadanie wymagające rozumienia głównej myśli, stanowiącej przesłanie całego tekstu.

Dane, których analiza umożliwia bardziej wnikliwą interpretację osiągnięć zdających w zakresie rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego na poziomie znaczeń (Z), struktury (S) i komunikacji (K) przedstawiono w tabeli 8. Zawiera ona współczynniki łatwości, będące podstawą interpretacji poziomu opanowania przez zdających w poszczególnych województwach umiejętności, sprawdzanych poprzez kolejne zadania danego typu, o określonej wadze punktowej. Uwzględniono również informację, ile procent zdających za dane zadanie otrzymało 0 punktów (co świadczy o tym, że przedstawili odpowiedź całkowicie błędną lub nie sformułowali odpowiedzi), a także podano tzw. frakcję opuszczeń poszczególnych zadań. Została ona obliczona dla Okręgu na podstawie informacji przekazanych przez przewodniczących zespołów egzaminatorów i przedstawiona

¹ Szczegółowe omówienia metod analizy wyników oraz wyjaśnienia stosowanych pojęć z zakresu pomiaru dydaktycznego znajdują się w raportach publikowanych przez OKE w Poznaniu w latach: 2005-2007.

w procentach. Niezbędny kontekst jakościowej analizy danych przedstawionych w tabeli 8. stanowią umiejętności rozumienia tekstu nieliterackiego, sprawdzone za pomocą poszczególnych zadań. Zostały one opisane w części wstępnej raportu (zob. tabela 5.).

Tabela 8. Wyniki uzyskane w roku 2014 za poszczególne zadania sprawdzające rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego w województwach i Okręgu

Zadania	Odsetek opuszczeń w Okręgu	Odsetek ocen 0 p. w Okręgu	Współczynniki łatwości				Charakterystyka zadań		
			L	W	Z	O	Zakres analizy	Typ zadania	Liczba punktów
1.	0,1	21,2	0,80	0,78	0,80	0,79	Z	KO	0-1
2.	3,5	53,4	0,48	0,46	0,47	0,47	S	KO	0-1
3.	2,2	40,9	0,49	0,48	0,49	0,48	S	KO	0-2
4.	1,0	11,4	0,73	0,72	0,71	0,72	S	KO	0-2
5.	2,1	40,9	0,44	0,44	0,40	0,43	K	KO	0-2
6.	5,5	47,5	0,52	0,53	0,52	0,52	K	KO	0-1
7.	0,4	9,6	0,76	0,75	0,75	0,75	Z	KO	0-2
8.	0,2	37,1	0,53	0,54	0,51	0,53	K	D	0-2
9.	0,8	31,5	0,68	0,69	0,67	0,68	K	WW	0-1
10.	4,3	14,2	0,78	0,75	0,75	0,75	K	KO	0-2
11.	3,0	40,3	0,61	0,59	0,60	0,60	S	KO	0-1
12.	0,5	9,4	0,91	0,91	0,90	0,91	Z	KO	0-1
13.	0,2	49,4	0,40	0,36	0,40	0,38	S	KO	0-2
w teście średnio	1,8	31,3	0,61	0,60	0,60	0,60	-	-	20

W zestawie zadań zastosowanym w roku 2014 najwyższą wagę punktową miały zadania sprawdzające rozumienie tekstu na poziomie jego struktury (S) – umiejętności dostrzegania zasady kompozycyjnej i jej funkcji sprawdzono za pomocą 5 zadań, za których rozwiązanie można było uzyskać 8 punktów. Sprawdzeniu umiejętności odczytywania tekstu na poziomie komunikacji – (K) intencji nadawcy oraz środków językowych służących wyrażeniu tych intencji (posłużyły 4 zadania za 5 punktów, natomiast sprawdzeniu rozumienia dosłownych i przenośnych sensów tekstu, 5 zadań, za które łącznie można było uzyskać 8 punktów.

Odczytywanie tekstu na poziomie znaczeń sprawiło tegorocznym maturzystom, podobnie jak zdającym w poprzednich latach, mniej trudności niż rozumienie struktury tekstu czy też odczytywanie intencji nadawcy wyrażonych za pomocą środków językowych pełniących określoną funkcję.

Bardzo łatwe dla zdających okazało się jedynie zadanie 12, polegające na udzieleniu odpowiedzi na pytanie stanowiące przekształcenie ostatniego zdania z tekstu. Poprzez to zadanie sprawdzono umiejętność sformułowania głównej myśli, co wymagało syntetycznego rozumienia sensów całego tekstu. Tą ważną umiejętnością, wręcz warunkującą właściwy odbiór tekstu, nie wykazało się prawie 10% absolwentów szkół we wszystkich województwach Okręgu, a przeciętnie 5 osób na tysiąc zdających opuściło to zadanie.

Na ogólnie zadowolającym poziomie maturzyści opanowali również umiejętność rozumienia fragmentów tekstu. Zadanie 1, sprawdzające rozumienie kluczowej dla całego tekstu metafory *pokarm duchowy* w kontekście wstępnego akapitu wraz z przypisem, rozwiązało niemal 80% populacji zdających. Błędne odpowiedzi wynikały najczęściej z odczytywania sensu akapitu jedynie na poziomie dosłownym (niezrozumienia metafory) lub z braku umiejętności wykorzystania informacji zawartej w przypisie. Nieco większą trudność sprawiło zdającym odczytanie złożonych sensów wyrażonych w kilku akapitach tekstu. Sprawdzeniu tej umiejętności posłużyło zadanie nr 7, polegające na odczytaniu przywołanych w tekście sądów o miłości, sformułowanych z różnych punktów widzenia: biologa, poety i etyka. Niepowodzenia ok. 25% populacji zdających wynikały z braku umiejętności abstrakcyjnego myślenia o charakterze porównawczym, a także umiejętności formułowania uogólnień.

Wyniki uzyskane za rozumienie struktury tekstu – dostrzeganie zasady kompozycyjnej i jej funkcji, okazały się dosyć mocno zróżnicowane, w zależności od tego, jakiego aspektu kompozycji tekstu dotyczyły zadania, a także od stopnia złożoności sprawdzanych umiejętności.

Jedynym łatwym zadaniem dotyczącym struktury tekstu (w jego warstwie argumentacyjnej) było zadanie 4., polegające na dostrzeżeniu dwóch argumentów, którymi autorka uzasadniła pogląd, że miłości nie można ograniczyć do biologii. Większość błędnych odpowiedzi wynikała z nieodróżniania duchowej natury miłości od jej cech biologicznych oraz niezrozumienia kluczowej dla tekstu myśli o uwzniośleniu fizjologii poprzez miłość. Umiejętnością rozumienia argumentacji o charakterze abstrakcyjnym, jak np. przemiana duchowa, siła psychiczna, poświęcenie życia dla miłości, nie wykazało się ok. 11% populacji absolwentów, otrzymując za to zadanie 0 punktów, a średnio 1 na 100 zdających nie podjął próby rozwiązania.

Zadanie dotyczące argumentacji, które sprawiło trudność absolwentom szkół, wymagało dostrzeżenia wyjściowej tezy tekstu związanej z istotą człowieczeństwa oraz przykładów z życia codziennego, które ilustrują tę tezę (zadanie 3.). Większość zdających potrafiła rozpoznać proste przykłady, bezpośrednio służące uzasadnieniu tezy dzięki odwołaniu się do powszechnej życiowej praktyki, bliskiej odbiorcy (posiłki, sen), jednak niespełna 50% potrafiło powiązać je z właściwą tezą, co warunkowało przyznanie punktów za zadanie. Około 10% populacji stanowili maturzyści, którzy otrzymali 1 punkt, gdyż poprawnie rozpoznali tezę, lecz podali co najmniej jeden przykład niewłaściwy, dosłownie przytoczony z tekstu lub synonimiczny wobec drugiego przykładu.

Zróznicowany był również poziom trudności zadań, które posłużyły sprawdzeniu rozumienia funkcji kompozycyjnej fragmentów tekstu – akapitów wstępnego i sumującego. Umiarkowanie trudne okazało się dla zdających określenie funkcji, którą pełni w całym tekście zdanie rozpoczynające ostatni akapit. Około 60% zdających poprawnie rozwiązało zadanie nr 11, które wymagało złożonych umiejętności rozumienia całego tekstu – zarówno w warstwie kompozycyjnej (dostrzeżenie kluczowej tezy tekstu, otwierającej podsumowanie i łączącej je z rozwinięciem), jak i na poziomie ogólnych sensów (rozumienie roli tej tezy w budowaniu przesłania tekstu). Maturzyści, którzy błędnie rozwiązali to zadanie, najczęściej tylko parafrazowali wskazane zdanie lub powielali informację zawartą w poleceniu (udzielając odpowiedzi typu: *zdanie jest wprowadzeniem do ostatniego akapitu*).

Większą trudność sprawiło zdającym rozpoznanie kompozycyjnej zasady budowania wstępnej części wywodu. Za rozpoznanie funkcji, którą w kompozycji tekstu pełni przywołanie *Uczty Platona* (zadanie 2.), punkt otrzymało ok. 47% populacji zdających. Funkcję kompozycyjną tego przywołania maturzyści rozpoznawali najczęściej jako nawiązanie do tematu miłości lub podanie przykładu służącego wprowadzeniu tezy, rzadko jako zapowiedź treści następnych akapitów lub wyznacznik spójności tekstu, a zupełnie sporadycznie – jako ramę kompozycyjną pierwszego akapitu. Autorzy niewłaściwych odpowiedzi w większości odnosili się do treści zamiast do kompozycji, a często parafrazowali lub przytaczali zdanie z tekstu.

Średnio 3% zdających zrezygnowało z próby udzielenia odpowiedzi w obu zadaniach dotyczących funkcji kompozycyjnej fragmentów tekstu (zadania z poleceniami zawierającymi słowo „funkcja” są co roku często opuszczane przez zdających).

Najtrudniejsze w całym teście okazało się ostatnie zadanie, podsumowujące całościową analizę tekstu zarówno na poziomie znaczeń, jak i na poziomie struktury. Polegało ono na uzupełnieniu dekompozycyjnego planu tekstu poprzez wskazanie akapitów związanych z kolejno poruszonymi w tekście tematami – nie wymagało samodzielnego dostrzegania i formułowania tych problemów. Za dopisanie właściwych numerów akapitów do podanych punktów planu tekstu maturzyści uzyskali średnio ok. 38% maksymalnej liczby punktów. Niemal połowa populacji w ogóle nie uzyskała punktów za to zadanie, natomiast próbę rozwiązania podjęli niemal wszyscy (0,2% opuszczeń), prawdopodobnie ze względu na brak konieczności formułowania odpowiedzi. Błędy najczęściej wynikały z ignorowania podanych problemów i bezrefleksyjnego stosowania „trójdzielnego” schematu kompozycyjnego, a także z niezrozumienia pojęcia „planu tekstu” – o czym świadczyło nieuwzględnianie wszystkich akapitów.

Rozumienie tekstu na poziomie komunikacji (K), jak co roku, ogólnie sprawiło maturzystom największe trudności; poszczególne zadania z tego zakresu różniły się poziomem trudności, w zależności od tego, jak wnikliwej analizy stylu i języka tekstu wymagały, a także od formy i typu danego zadania.

Zadaniem z poziomu komunikacji łatwym dla zdających okazało się jedynie zadanie nr 10. wymagające dostrzeżenia celowości użycia przez autorkę czasowników w pierwszej

osobie liczby pojedynczej i liczby mnogiej. Umiejętność rozpoznania we wskazanym akapicie określonych form czasowników, a także rozumienia funkcji tych czasowników w tekście, maturzyści opanowali na poziomie ogólnie zadowalającym, jednak ok. 25% populacji absolwentów szkół w Okręgu nie potrafiło określić funkcji form 1 osoby liczby pojedynczej (nadanie wypowiedzi subiektywnego charakteru) i 1 osoby liczby mnogiej (utożsamienie się z odbiorcą tekstu). Przyczyną niepowodzeń był brak elementarnej wiedzy z zakresu gramatyki, przejawiający się analizowaniem innych części mowy lub innych form gramatycznych czasowników, udzielaniem odpowiedzi zbyt ogólnych lub niezgodnych z tekstem, a także rezygnowaniem z próby udzielenia jakiegokolwiek odpowiedzi (średnio 4 na 100 maturzystów opuściło zadanie).

Umiarkowaną trudność sprawiło maturzystom rozpoznawanie istoty oraz mechanizmu ironii w zdaniu: *Nie umiemy się przyjaźnić, nie umiemy się porozumiewać, ale jątrzyć – o, do tego jesteśmy wręcz uzdolnieni*. Ironia, zgodnie z podstawą programową, jest tu rozumiana nie jako kategoria estetyczna, lecz jako właściwość stylu, polegająca na sprzeczności między dosłownym znaczeniem wypowiedzi a jej znaczeniem właściwym, niewyrażonym wprost, ale zamierzonym przez autora. Umiejętność tę sprawdzono poprzez zadanie zamknięte wielokrotnego wyboru nr 9, którego forma ułatwiła zdającym rozwiązanie, jednak właściwej odpowiedzi nie potrafiło wskazać ponad 30% maturzystów, a 08% opuściło zadanie.

Trudności nieco większych przysporzyło zdającym rozpoznanie funkcji komunikatu językowego, które dominują we wskazanych zdaniach z tekstu. Zamknięte zadanie nr 8., za pomocą którego sprawdzono tę umiejętność, polegało na dobraniu właściwych nazw funkcji językowych (fatyczna, informacyjna, impresywna, ekspresywna) do zdań przytoczonych z tekstu. Zdający w Okręgu uzyskali za to zadanie nie średnio 68% liczby punktów możliwej do zdobycia. Błędem najczęściej popełnianym przez maturzystów było mylenie funkcji ekspresywnej z impresywną, a także przypisywanie zdaniom funkcji fatycznej, co świadczy o nieznaności nazw podstawowych funkcji tekstu – przede wszystkim jednak niezrozumieniu ich istoty w kontekście schematu komunikacji językowej wg Jacobsona. Obrazem braku tego rodzaju wiedzy, uwzględnionej w podstawie programowej i w standardach wymagań egzaminacyjnych, jest fakt opuszczenia tego zadania przez 4% maturzystów (zadania zamknięte zazwyczaj są rzadko opuszczane).

Jeszcze trudniejsze okazało się rozpoznanie funkcji sformułowań uwydatniających intencje autorki, takie jak np.: emocjonalny, subiektywny stosunek do tematu, chęć wzmocnienia siły przekazu, podkreślenie prawdziwości sądów, nawiązanie kontaktu z czytelnikiem. Wymagające tej umiejętności zadanie nr 6. poprawnie rozwiązało 52% zdających. Maturzyści, którzy błędnie rozwiązali to zadanie, najczęściej tylko odtwarzali treść podanych zdań, nie odczytując wyrażonych w nich intencji autorki. O niezrozumieniu polecenia oraz bezradności zdających wobec konieczności określenia funkcji kilku sformułowań świadczy najwyższa w całym teście frakcja opuszczeń tego zadania (5,5%).

Jak co roku, najtrudniejszym zadaniem okazało się zadanie wymagające **nie tylko dostrzegania cech stylu i języka tekstu, lecz również określania ich funkcji** (zadanie nr 5). W pierwszej części polegało ono na rozpoznaniu środków stylistycznych zastosowanych w przytoczonym zdaniu. Następną sprawdzaną umiejętnością było określenie roli tych środków w budowaniu obrazu miłości, co wymagało precyzyjnego rozróżnienia funkcji polegających na podkreśleniu różnych aspektów miłości: jej duchowej natury (personifikacja); sprzeczności, skrajności (antyteza), wielości, różnorodności (wyliczenie). Za rozwiązanie tego zadania zdający w Okręgu uzyskali średnio 43% liczby punktów możliwej do zdobycia (w roku ubiegłym za analogiczne zadanie – 42%). Ponad 40% absolwentów nie potrafiło rozpoznać żadnego z zastosowanych w podanym zdaniu środków stylistycznych, otrzymując za całe zadanie 0 pkt. Wielu maturzystów niepoprawnie dobierało nazwy środków stylistycznych, inni zamiast precyzyjnego określenia funkcji tych środków w budowaniu obrazu miłości podawali ich ogólną definicję. Zdarzało się również wskazywanie na inną funkcję niż określona w poleceniu (np. kompozycyjną), co może świadczyć o niezrozumieniu polecenia lub braku elementarnej wiedzy. Niezrozumienie polecenia lub niechęć do zadań dotyczących środków stylistycznych i ich funkcji – to najbardziej prawdopodobne przyczyny opuszczenia tego zadania przez 2% liczby zdających w Okręgu (warto jednak zauważyć, że analogiczne zadania w testach z lat 2012-2013 były opuszczane przez 14-15% maturzystów).

3. Osiągnięcia w zakresie pisania wypracowania (część 2. arkusza)

Poziom osiągnięć absolwentów szkół w województwach Okręgu w zakresie tworzenia analizy tekstu literackiego oddają współczynniki łatwości, uzyskane za poszczególne kryteria oceny wypracowania. Wartości tych współczynników zostały przedstawione w tabeli 9.

Dodatkowy aspekt analizy stanowi informacja na temat odsetka prac ocenionych na 0 punktów w zakresie danego kryterium. Autorzy tych prac nie spełnili nawet minimalnych wymagań dotyczących treści, kompozycji, stylu, języka lub zapisu wypracowania maturalnego na poziomie podstawowym.

Tabela 9. Osiągnięcia w zakresie pisania interpretacji tekstu literackiego (wypracowania) na poziomie podstawowym w województwach i Okręgu

Kryteria oceny:	Współczynniki łatwości uzyskane w województwie:				Procent ocen 0 punktów w województwie:			
	L	W	Z	O	L	W	Z	O
1. treści	0,44	0,42	0,40	0,42	1,2	1,2	2,1	1,4
2. kompozycji	0,57	0,53	0,51	0,53	3,0	3,8	5,3	4,1
3. stylu	0,57	0,54	0,54	0,55	2,3	2,6	3,5	2,8
4. języka	0,51	0,49	0,48	0,49	2,1	2,2	3,2	2,4
5. zapisu	0,45	0,43	0,43	0,43	25,9	28,3	28,3	27,9
6. szczególnych walorów	0,02	0,02	0,02	0,02	94,0	94,0	94,1	94,0
całego wypracowania	0,48	0,46	0,45	0,46	0,9	0,8	1,4	1,0

Za spełnienie podstawowych wymagań: napisanie spójnego i komunikatywnie sformułowanego wypracowania będącego poprawną analizą i interpretacją tekstu literackiego zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym, zdający w województwie wielkopolskim (podobnie jak w całym Okręgu) uzyskali średnio 46% liczby punktów możliwych do zdobycia, w województwie zachodniopomorskim o 1 p.p. mniej, a w lubuskim – o 3 p.p. więcej.

Podobnie jak w poprzednich latach, dużą trudność sprawiło absolwentom szkół pisanie poprawne pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym. Większość zdających popełniła liczne błędy różnego stopnia, nie zachowując nawet podstawowych reguł ortografii i interpunkcji, o czym świadczą średnie wyniki uzyskane z tego kryterium. W Okręgu przyznano za tę umiejętność ok. 43% liczby punktów możliwych do uzyskania (o 4 p.p. mniej niż w latach 2012 i 2013); jedynie w województwie lubuskim średni wynik był o ok. 2 p.p. wyższy niż w pozostałych województwach. Wyższy niż w poprzednich latach był natomiast odsetek zdających, którzy nie spełnili nawet elementarnych reguł poprawności zapisu, otrzymując za tę umiejętność 0 pkt. Liczne i rażące błędy ortograficzne oraz błędy interpunkcyjne zakłócające komunikację popełniło niemal 28% zdających w Okręgu (w roku 2013 – około 23%). Warto podkreślić, że w województwie lubuskim odsetek maturzystów niespełniających minimalnych wymagań w zakresie poprawności zapisu był o ok. 2 p.p. niższy niż w pozostałych województwach Okręgu.

Poprawność językowa wypracowań maturalnych, jak co roku, wzbudzała nieco mniej zastrzeżeń niż poprawność zapisu – w Okręgu zdający uzyskali średnio 49% maksymalnej liczby punktów (o 3 p.p. mniej niż w roku ubiegłym). W województwie wielkopolskim wynik ten był taki jak w Okręgu, w lubuskim o 2 p.p. wyższy, a w zachodniopomorskim – o 1 p.p. niższy. Podobnie jak w poprzednich latach, za przestrzeganie reguł poprawności językowej egzaminatorzy najczęściej przyznawali 6 punktów na 12 możliwych do zdobycia, ponieważ większość maturzystów posłużyła się językiem komunikatywnym, popełniając dosyć liczne błędy gramatyczne i wyrazowe. Zdający najczęściej tworzyli niepoprawne konstrukcje składniowe, często używali wyrazów i związków frazeologicznych w niewłaściwych znaczeniach, a stosunkowo rzadko – niewłaściwie odmieniali wyrazy, popełniając błędy fleksyjne. Z powodu braku komunikatywności języka wypowiedzi lub napisania pracy liczącej mniej niż około 250 słów oceniono na 0 pkt język wypracowań ponad 2% populacji maturzystów w Okręgu. Odsetek prac niespełniających elementarnego wymogu komunikatywności językowej w Okręgu był wyższy niż w latach 2012 i 2013 oraz zróżnicowany w poszczególnych województwach: w województwie lubuskim niższy niż w Okręgu o ok. 0,3 p.p., w wielkopolskim – niższy o 0,1 p.p., a w zachodniopomorskim – o ok. 0,8 p.p. wyższy niż w Okręgu.

Przestrzeganie norm poprawności stylistycznej wypowiedzi pisemnej, jak co roku, okazało się umiarkowanie trudne dla zdających we wszystkich województwach. Za tę umiejętność maturzyści w Okręgu otrzymali średnio 55% maksymalnej liczby punktów (w województwie lubuskim o 2 p.p. więcej, w wielkopolskim i zachodniopomorskim o 4 p.p.

mniej). Jak co roku, egzaminatorzy najczęściej przyznawali zdającym 3 pkt na 5 możliwych do uzyskania z tego kryterium, ponieważ większość maturzystów posłużyła się stylem na ogół jasnym i poprawnym oraz funkcjonalnym (dostosowanym do tematu, formy wypowiedzi i sytuacji egzaminacyjnej). Błędy stylistyczne popełniane przez zdających najczęściej polegały na nieuzasadnionym powtarzaniu wyrazów czy konstrukcji składniowych oraz nadużywaniu zaimków, co świadczy o ograniczonym zasobie słownictwa. Z kryterium stylu 0 pkt otrzymali maturzyści posługujący się stylem niekomunikatywnym lub niestosownym w pracy maturalnej (np. kolokwialnym lub pretensjonalnym), a także stylem niejednorodnym (zasadniczo naruszającym zasadę *decorum*). Podstawowych wymogów – komunikatywności i stosowności stylu, nie spełniło ok. 2,8% populacji zdających w Okręgu; różnica na korzyść województwa lubuskiego, a na niekorzyść zachodniopomorskiego, wynosi 1,1 p.p.

Wymagania dotyczące kompozycji pisemnej wypowiedzi analityczno-interpretacyjnej zostały przez zdających w Okręgu spełnione średnio w 53% (w roku ubiegłym identyczne wymagania maturzyści spełnili w 59%). Wynik uzyskany w województwie lubuskim był wyższy o 4 p.p niż w Okręgu, a w województwie zachodniopomorskim – o 2 p.p niższy niż w Okręgu. Egzaminatorzy najczęściej przyznawali zdającym 3 z 5 punktów możliwych do zdobycia – za spełnienie podstawowych wymagań dotyczących kompozycji wypracowania: logiczne i graficzne wyodrębnienie wstępu, rozwinięcia i zakończenia oraz uporządkowanie rozwinięcia według przyjętego kryterium (najczęściej zgodnie z układem treści tekstu zamieszczonego w arkuszu). O pkt za kompozycję przyznawano w przypadku niepodjęcia próby logicznego uporządkowania wypowiedzi lub nieuzyskania punktów za rozwinięcie tematu (układ treści wypracowania można ocenić tylko wtedy, jeżeli zawiera ono rozpoznania zgodne z tematem). Tych elementarnych wymagań nie spełniło około 4,1% populacji zdających w Okręgu (w województwie lubuskim o ok. 1% mniej, a w zachodniopomorskim – o ok. 1% więcej).

Rozwinięcie tematu wypracowania sprawiło maturzystom wyraźnie większą trudność niż w latach ubiegłych; absolwenci szkół w Okręgu otrzymali średnio 42% liczby punktów możliwych do zdobycia (o 8 p.p. mniej niż otrzymali za tę umiejętność zdający w roku 2013). Pogłębiła się również dysproporcja między wynikami w poszczególnych województwach: różnica między wynikiem najwyższym (województwo lubuskie) i najniższym (zachodniopomorskie) wyniosła 4 p.p. Na 0 pkt w kryterium rozwinięcia tematu oceniano wypracowania, które nie stanowiły zgodnej z tematem analizy i interpretacji tekstu literackiego, lecz parafrazę fragmentu zamieszczonego w arkuszu, streszczenie akcji utworu czy ogólne rozważania inspirowane tekstem lub tematem. Tego rodzaju prace, niespełniające elementarnych wymagań dotyczących treści, napisało ok. 1,4% populacji zdających w Okręgu (w województwie zachodniopomorskim ponad 2%).

Jak co roku, bardzo nielicznej grupie zdających maturę z języka polskiego na poziomie podstawowym egzaminatorzy mogli przyznać chociażby 1 z 4 możliwych do uzyskania **punktów za szczególne walory**: pogłębioną analizę i twórczą interpretację tekstu literackiego, logiczną, funkcjonalną wobec tematu kompozycję, urodę stylu lub precyzję

i bogactwo języka. Z tej dodatkowej puli przyznano we wszystkich województwach Okręgu ok. 2% liczby punktów możliwych do uzyskania z tego kryterium (warto podkreślić, że jest to odsetek dwukrotnie wyższy niż uzyskany w roku 2012).

Ocenę dyskwalifikującą – **0 punktów za całe wypracowanie** uzyskał średnio jeden na 100 zdających w Okręgu (odsetek tego rodzaju niepowodzeń był najniższy w województwie wielkopolskim, najwyższy – w zachodniopomorskim). Podobnie jak w latach ubiegłych, średnio jeden na 1000 zdających opuścił to zadanie, rezygnując z próby napisania wypracowania na poziomie podstawowym.

W całości na 0 pkt oceniono prace maturzystów, którzy napisali prace niezgodne tematem lub popełnili kardynalne błędy merytoryczne, świadczące o nieznajomości dzieł literackich z podstawy programowej dla poziomu podstawowego. Oczywistym skutkiem nieznajomości lektury jest niewystarczające zrozumienie lub zupełne niezrozumienie jej fragmentu zamieszczonego w arkuszu. Z powodu błędów kardynalnych, w sposób jednoznaczny dowodzących nieznajomości obowiązkowych lektur, oceniono w całości na 0 punktów prace 79 maturzystów w Okręgu. Powodem popełniania tego rodzaju błędów było najczęściej mylenie treści różnych dzieł – jako efekt zastępowania lektury utworów czytaniem streszczeń i bryków. Przejawem skrajnego nadużywania tego rodzaju „opracowań” było ich przepisywanie jako własnych wypowiedzi. Z powodu popełnienia plagiatu unieważniono matury 9 zdających, co pozbawiało ich prawa przystąpienia do egzaminu poprawkowego.

Osiągnięcia i trudności maturzystów w zakresie pisemnej analizy i interpretacji tekstu literackiego (wypracowania) zostaną bardziej szczegółowo omówione w zależności od wyboru danego tematu – w następnym rozdziale raportu. W analizie uwzględniono również zależność między wynikami uzyskanymi za wypracowanie na poziomie podstawowym a ewentualnym wyborem poziomu rozszerzonego przez zdających.

4. Zróżnicowanie wyników ze względu na wybór tematu wypracowania oraz na dodatkowy wybór poziomu rozszerzonego przez zdających

Tematy wypracowania zaproponowane w tym roku zdającym obowiązkowy pisemny egzamin maturalny z języka polskiego scharakteryzowano w rozdziale raportu zawierającym opis arkusza. Niezależnie od tego przypominamy brzmienie tematów:

Temat 1.: „Żołnierskie emocje bohaterów *Potopu* Henryka Sienkiewicza. Na podstawie przytoczonego fragmentu powieści omów stany emocjonalne, zachowania i sytuacje ukazanych w nim postaci.

Temat 2.: „Na podstawie fragmentu *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego porównaj poglądy Poety i Gospodarza na temat poezji narodowej oraz przedstaw sądy bohaterów o Polakach”.

Wybory tematów dokonane przez zdających obowiązkową pisemną maturę z języka polskiego na poziomie podstawowym zostały przedstawione (procentowo) w tabeli 10.

Uwzględniono zarówno ogólną wybieralność w poszczególnych województwach Okręgu, jak i jej zróżnicowanie w dwóch grupach absolwentów: zdających tylko egzamin obowiązkowy na poziomie podstawowym (PR nie) i tych, którzy zdawali również język polski jako przedmiot dodatkowy na poziomie rozszerzonym (PR tak).

Tabela 10. Wybory tematu obowiązkowego wypracowania na poziomie podstawowym z uwzględnieniem ewentualnego wyboru poziomu rozszerzonego – dane w %

Wybory tematów	Okręg		Województwa					
			lubuskie		wielkopolskie		zachodniopomorskie	
Temat 1 (interpretacja fragmentu powieści)	65,9		65,9		66,4		64,8	
	PR tak	PR nie	PR tak	PR nie	PR tak	PR nie	PR tak	PR nie
	64,7	67,0	64,8	66,9	65,1	67,7	63,8	65,7
Temat 2 (interpretacja fragmentu dramatu poetyckiego)	34,1		34,1		33,6		35,2	
	PR tak	PR nie	PR tak	PR nie	PR tak	PR nie	PR tak	PR nie
	35,3	33,0	35,2	33,1	34,9	32,3	36,2	34,3

Większość zdających we wszystkich województwach wybrała temat 1. - analizę i interpretację fragmentu powieści Henryka Sienkiewicza „Potop”, którą pisało około 66% maturzystów w Okręgu. Niemal dwukrotnie mniej absolwentów zdecydowało się na wybór tematu 2., wymagającego interpretacji fragmentu *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego. Warto podkreślić, że dysproporcja w wyborze tematów była najmniejsza w województwie zachodniopomorskim, a największa w wielkopolskim. Należy również zauważyć, że przewaga wyborów tematu związanego z analizą prozy była w roku 2014 mniejsza niż w latach ubiegłych, gdy interpretację tekstu poetyckiego wybierało do 25% zdających.

Na zaproponowaną w tym roku interpretację fragmentu „Potopu” trudno było się zdecydować maturzystom, którzy, zgodnie z podstawą programową, mogli obowiązkowo czytać i omawiać w szkole inną powieść historyczną Henryka Sienkiewicza. Ta grupa zdających wybierała raczej interpretację „Wesela”, zawartego w obowiązkowym kanonie lekturowym, mimo że ani fragment przeznaczony do analizy, ani problem zawarty w temacie nie należą do często omawianych na lekcjach języka polskiego.

Absolwenci, którzy dodatkowo zdawali język polski także na poziomie rozszerzonym i, teoretycznie, powinni być w większym stopniu przygotowani do interpretacji dramatu poetyckiego, zdecydowali się na wybór tematu 2. niewiele częściej niż zdający, którzy ograniczyli się do poziomu podstawowego. Różnica między wybieralnością tematu 2. (wymagającego analizy tekstu poetyckiego) w tych grupach zdających jest najwyższa w województwie wielkopolskim (ok. 2,6 p.p.), w pozostałych województwach wynosi ok. 2 p.p.

Zależność między ewentualnym wyborem dodatkowego egzaminu na poziomie rozszerzonym, a wynikami uzyskanymi za wypracowanie na poziomie podstawowym, pozwalają określić dane przedstawione w tabeli 11. Świadczą one o tym, że zdający język polski również na poziomie rozszerzonym uzyskali za obowiązkowe wypracowanie wyniki tylko minimalnie wyższe (o 1 p.p.) niż ci, którzy ograniczyli się do poziomu podstawowego; różnica współczynników łatwości jest bardziej wyraźna w zakresie poprawności stylu pisemnej wypowiedzi (0,02) niż w zakresie treści, kompozycji oraz języka i zapisu (0,01). Warto podkreślić, że w tym roku po raz pierwszy maturzyści, zdający język polski również na poziomie rozszerzonym, dwukrotnie częściej uzyskiwali punkty za szczególne walory pracy, niż zdający tylko na poziomie podstawowym.

Tabela 11. Zróżnicowanie wyników uzyskanych w Okręgu za wypracowanie na poziomie podstawowym ze względu na ewentualny wybór poziomu rozszerzonego

Grupa zdających język polski:	Współczynniki łatwości uzyskane na poziomie podstawowym za:						
	treść	kompozycję	styl	język	zapis	walory	wypracowanie
tylko na poziomie podstawowym	0,41	0,52	0,53	0,48	0,41	0,01	0,45
również na poziomie rozszerzonym	0,42	0,53	0,55	0,49	0,43	0,02	0,46

Współczynniki łatwości, będące podstawą interpretacji zależności wyników uzyskanych w zakresie poszczególnych aspektów wypracowania od wyboru tematu, zostały przedstawione w tabeli 12. W porównaniu do lat ubiegłych, zróżnicowanie tych wyników świadczy o bardziej znaczącym wpływie wyboru tematu wypracowania na ogólny poziom osiągnięć maturzystów.

Tabela 12. Zróżnicowanie wyników uzyskanych w Okręgu za wypracowanie na poziomie podstawowym ze względu na wybór tematu

Wybór:	Współczynniki łatwości uzyskane na poziomie podstawowym za:						
	treść	kompozycję	styl	język	zapis	walory	wypracowanie
tematu 1.	0,45	0,54	0,54	0,49	0,39	0,01	0,48
tematu 2.	0,35	0,52	0,56	0,51	0,51	0,02	0,44

Wyniki uzyskane za realizację tematu 1. (przypomnijmy, że była to analiza fragmentu powieści „Potop”, wybrana przez ok. 66% populacji zdających), były o ok. 4 p.p. wyższe niż uzyskane za interpretację fragmentu dramatu młodopolskiego (temat 1., dotyczący „Wesela”). Maturzyści piszący interpretację fragmentu powieści Sienkiewicza uzyskali średnio więcej punktów za treść (o 10 p.p.) i kompozycję wypracowania (o 2 p.p.) od zdających, którzy zdecydowali się na interpretację tekstu poetyckiego, natomiast niższe wyniki uzyskali za poprawność zapisu (o 8 p.p.) oraz języka i stylu (po 2 p.p.). Na podkreślenie zasługuje

również fakt, że absolwenci piszący interpretację dramatu Wyspiańskiego dwukrotnie częściej uzyskiwali dodatkowe punkty za szczególne walory pracy; przede wszystkim przyznawano je za dobrą znajomość dzieła lub uwzględnienie innych kontekstów interpretacyjnych, bardzo rzadko natomiast za dostrzeżenie funkcji środków językowych w kreowaniu postaci Poety i Gospodarza. Powyższe spostrzeżenia uprawniają to do wniosku, że interpretację tekstu poetyckiego wybrali maturzyści o nieco wyższym poziomie ogólnych kompetencji polonistycznych, lepiej przygotowani do egzaminu, a mimo to uzyskali niższe wyniki od piszących analizę fragmentu powieści (niewymagającą odwołania do całości utworu czy też innych kontekstów: historycznoliterackiego, historycznego, literackiego, kulturowego).

Rozwinięcie tematu 2. wypracowania okazało się trudne dla maturzystów, ponieważ porównanie poglądów Poety i Gospodarza na temat poezji narodowej oraz ich sądów o Polakach jest w oczywisty sposób uwarunkowane zrozumieniem treści „Wesela” i jego złożonej problematyki, a także znajomości kontekstu historycznoliterackiego. Maturzyści, którzy wybrali ten temat mimo nieznaności obowiązkowej lektury i braku niezbędnej wiedzy, najczęściej tylko odtwórczo relacjonowali treść fragmentu, nie selekcionując informacji i nie wykorzystując ich do rozwiązania problemu zawartego w temacie. Wnioski wyciągane przez zdających częściej stanowiły ocenę bohaterów (lub ich poglądów) niż uogólnienia interpretacyjne sformułowane w kontekście uniwersalnego przesłania dzieła.

Mniej trudne było opisanie emocji, zachowań i sytuacji bohaterów powieści Sienkiewicza (Kmicica, Soroki, Bogusława Radziwiła), ponieważ odtwórcze potraktowanie tekstu w tym wypadku nie powodowało niezgodności z tematem, co najwyżej prowadziło do niezyskania punktów za podsumowanie (interpretacja postaw bohaterów w tej części wypracowania była zazwyczaj zastępowana ich mniej lub bardziej naiwną oceną). Natomiast próby analizowania fragmentu przez maturzystów nieznanących „Potopu”, np. omawiających w szkole inną powieść Sienkiewicza, prowadziły do popełniania rażących błędów rzeczowych i interpretacyjnych, świadczących o zupełnym niezrozumieniu analizowanego fragmentu powieści (jak np. pisanie o Kmicicu i Andrzeju jako odrębnych osobach: traktowanie Soroki jako narzeczonej Kmicica, która ma być wbita na pal, czy przypisywanie Bogusławowi przychylnych intencji wobec Andrzeja).

Maturzystom, którzy wybrali analizę prozy (temat 1.), łatwiej było nadać swojej wypowiedzi odpowiednią kompozycję, gdyż naturalny układ wypracowania polegał na kolejnym omówieniu postaw bohaterów, zgodnie z układem treści fragmentu zamieszczonego w arkuszu. Interpretacja fragmentu dramatu Wyspiańskiego wymagała natomiast samodzielnego nadania wypowiedzi układu problemowego, zgodnego z tematem, a nie odtworzenia treści analizowanego tekstu literackiego.

III. Podsumowanie i wnioski

Tegoroczni maturzyści nie powtórzyli sukcesu zdających w latach 2012 i 2013, gdy zdawalność i średnie wyniki uzyskane we wszystkich województwach Okręgu co najmniej dorównywały osiągnięciom absolwentów w kraju. W roku 2014 tylko w województwie lubuskim zdawalność i średni wynik były o ok. 1 p.p. wyższe od uzyskanych w kraju, w pozostałych województwach wyniki były niższe od krajowych.

Utrzymująca się od lat dysproporcja między wysoką zdawalnością matury a średnimi wynikami – nie sięgającymi 50%, świadczy o obiektywnie niezadowalającym poziomie umiejętności polonistycznych absolwentów szkół, zarówno w zakresie rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego, jak i – przede wszystkim – interpretacji tekstu literackiego. Obrazuje to również dysproporcja wyników uzyskiwanych za główne umiejętności sprawdzane w poszczególnych częściach arkusza egzaminacyjnego – w tym roku za rozwiązanie zestawu zadań sprawdzających rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego maturzyści uzyskali średnio o ok. 15 p.p. więcej niż za wypracowanie (w roku 2013 ta różnica wynosiła 20 p.p.).

Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że tegoroczni maturzyści rozwiązujący zdania na rozumienie tekstu nieliterackiego (warto przypomnieć, że nie był to tekst popularnonaukowy, lecz esej Barbary Skargi), wykazali się nie tylko umiejętnościami odczytywania informacji wyrażonych wprost czy rozumienia sensów fragmentów tekstu w zakresie 1-3 akapitów. Większości z nich nie sprawiło również trudności odczytanie głównej myśli tekstu, a nawet określenie funkcji czasowników w 1 osobie liczby pojedynczej i liczby mnogiej. Trudniejsze dla zdających było określanie funkcji mniej typowych zabiegów językowych służących podkreśleniu intencji nadawcy, a także – jak co roku – funkcji stylistycznych środków wyrazu zastosowanych w tekście. Problemem dla większości maturzystów było rozumienie warstwy argumentacyjnej tekstu; dostrzeżenie tezy dotyczącej istoty człowieczeństwa sprawiło jeszcze większą trudność niż wyodrębnianie argumentów i przykładów. Najtrudniejsze dla maturzystów było uzupełnienie dekompozycyjnego planu tekstu odpowiednimi numerami akapitów, co świadczy o słabym zrozumieniu całościowej struktury logicznej analizowanego tekstu.

Wypracowania tegorocznych maturzystów na ogół były zgodne z tematem, związane z załączonym fragmentem tekstu oraz zachowywały podstawowe zasady kompozycji: trójdzielny układ treści odzwierciedlony podziałem graficznym oraz względną spójność wypowiedzi. Oznacza to spełnienie jedynie elementarnych wymagań dotyczących pisemnej analizy i interpretacji tekstu literackiego.

Przeciętne wypracowanie zawierało ok. 10 zgodnych z tematem i tekstem rozpoznań analityczno-interpretacyjnych (średnio przyznawano ok. 42% punktów za rozwinięcie tematu), najczęściej jednak zdający powielali stereotypowe sądy interpretacyjne zasłyszane na lekcjach (głównie odnoszące się do „Wesela” Wyspiańskiego) lub odtwarzali treść fragmentów zamieszczonych w arkuszu (w przypadku obu tematów częste były streszczenia parafrazy, kryptocytaty). Tego rodzaju odtwórcza, niespójna i powierzchowna analiza tekstu najczęściej była podsumowywana nieumotywowaną oceną bohaterów, zastępującą

uogólnienia o charakterze interpretacyjnym. Niewielu maturzystów potrafiło również właściwie nawiązać do tematu we wstępie oraz uporządkować rozwinięcie w sposób funkcjonalny wobec problemu zawartego w temacie – zdający najczęściej odtwarzali linearny porządek treści analizowanego fragmentu, nadając wypowiedzi schematyczny, trójdzielny układ i stosując stereotypowe, czysto formalne wskaźniki spójności międzyakapitowej. Nie mniej zastrzeżeń budziła spójność lokalna w obrębie akapitów, co przejawiało się brakiem związków logicznych i gramatycznych między sąsiednimi zdaniami.

Głębsze zrozumienie analizowanych tekstów literackich uniemożliwiała wielu maturzystom nieznajomość dzieł, z których pochodziły fragmenty, a także kontekstów historycznoliterackiego i kulturowego. Jeszcze częściej niż w latach ubiegłych prace zdających były dyskwalifikowane ze względu na kardynalne błędy rzeczowe świadczące o nieznajomości utworów, których fragmenty zamieszczono w arkuszu (np. konsekwentne przypisywanie Gospodarzowi chłopskiego pochodzenia lub utożsamianie Poety z Panem Młodym). Wielu maturzystów popełniało również liczne błędy rzeczowe spowodowane brakiem wiedzy z dziedziny literatury i historii (np. bohaterowie powieści „Wesele” żyją w Polsce okupowanej przez Sowieców, Radziwiłł jest królem Polski, itp.).

Efektom braku wiedzy humanistycznej oraz braku nawyku i potrzeby czytania jest również ubóstwo słownictwa, w tym niepoprawne stosowanie terminów z zakresu literatury i innych dziedzin humanistyki, a także nieporadność w formułowaniu sądów interpretacyjnych na temat wartości etycznych i estetycznych utworów, a nawet postaw bohaterów. Większość zdających potrafiła jasno wyrazić jedynie dosłowne znaczenia tekstów literackich, spełniając elementarny wymóg komunikatywności stylu, języka i zapisu wypowiedzi, mimo popełnienia dosyć licznych błędów. Poprawność zapisu wypracowań maturalnych już po raz kolejny budziła więcej zastrzeżeń niż poprawność języka i stylu. Większość prac zawierała błędy ortograficzne pierwszego stopnia, nawet w przepisanych z arkusza imionach i nazwiskach bohaterów czy nazwach osób dramatu, a także błędy interpunkcyjne świadczące o nieznajomości podstawowych reguł.

Interpretacja wyników tegorocznej matury potwierdza więc obserwowane już od roku 2005 nastawienie wielu absolwentów szkół na zdanie obowiązkowego egzaminu z języka ojczystego przy niewielkim wysiłku włożonym w naukę tego języka oraz poznawanie literatury. Przejawem tego jest ubóstwo merytoryczne prac maturalnych oraz ograniczanie się do odtwarzania dosłownych treści analizowanych tekstów publicystycznych i literackich. Obrazem przewagi myślenia odtwórczego (skądinąd oczywistej – jest ono wygodne i łatwe) jest schematyczność kompozycji i brak logicznego uporządkowania przeciętnych wypracowań, a także ich warstwa językowa: ograniczony zasób słownictwa, błędy zakłócające komunikację, kolokwialność stylu. Odtwórcze nastawienie obserwować można również u zdających język polski na poziomie rozszerzonym – niemal równie niechętnie jak pozostali zdający wybierali interpretację tekstu poetyckiego, a także uzyskali niewiele wyższe wyniki. Przyczyny tego stanu rzeczy są z pewnością złożone; nie można jednak pominąć wpływu, jaki na rangę języka ojczystego i motywację młodzieży do jego uczenia się wywiera marginalizacja tego języka w kształceniu ogólnym oraz w rekrutacji na wyższe uczelnie.

Język polski jako dodatkowy egzamin pisemny na poziomie rozszerzonym

I. Opis egzaminu

Absolwenci, którzy zadeklarowali język polski jako przedmiot zdawany na egzaminie dodatkowym, zobowiązani byli do napisania wypracowania na poziomie rozszerzonym. Dwa zagadnienia, dane do wyboru, których podstawą były teksty zamieszczone w arkuszu, pozwalały sprawdzić umiejętność analizowania i interpretowania utworów literackich ze względu na ich problematykę, układ treści oraz ukształtowanie językowe. Obydwa tematy miały formę interpretacji porównawczej fragmentów tekstów literackich. Wypracowanie należało napisać w czasie 180 minut. Podczas egzaminu zdający mogli korzystać ze słownika ortograficznego oraz słownika poprawnej polszczyzny.

Temat 1. Literackie obrazy miłości i sposoby ich kreowania we fragmentach *Don Kichota z La Manchy* Miguela de Cervantesa Saavedry oraz *Romea i Julii* Williama Szekspira.

Temat 2. Porównaj obrazy miasta przedstawione we fragmentach opowiadania *Sierpień* Brunona Schulza i powieści *Zły* Leopolda Tyrmanda. Omów sposoby ukazania przestrzeni i funkcje, jakie ona pełni w obu utworach.

W temacie 1. zestawiono dwa fragmenty tekstów pochodzących z utworów o różnych rodzajach literackich: epiki i dramatu. Zaznaczyć jednak trzeba, że tekst z *Don Kichota z La Manchy* jest wierszem, którego twórcą jest jeden z bohaterów utworu (Chryzostom), przynależy więc do liryki. Zdający zetknęli się zatem z nietypowym połączeniem liryki zawartej w utworze epickim i fragmentem dramatu. Zadaniem maturzystów było porównanie obrazów miłości, a także zastosowanych w tekstach zabiegów artystycznych, służących kreowaniu tego obrazu. Problem zawarty w temacie wymagał interpretacji w kontekstach, a także odniesienia do konwencji i tradycji funkcjonujących w obrębie utworów.

Temat 2. zobowiązywał do interpretacji porównawczej dwóch fragmentów utworów: opowiadania i powieści, które, mimo że powstały w tym samym wieku, różnią się między sobą sposobem obrazowania i odwołaniami kulturowymi. Zadanie sprawdzało umiejętność interpretacji elementów świata przedstawionego ze szczególnym uwzględnieniem kategorii przestrzeni i jej funkcji w obu utworach. Temat wymagał umiejętności odczytywania znaczeń metaforycznych i symbolicznych, a także zwrócenia uwagi na sposób prowadzenia narracji oraz konteksty: historyczny i estetyczny.

Obydwa zadania sprawdzały umiejętność porównywania fragmentów tekstów, które stanowiły autonomiczną całość, zdający nie musiał odwoływać się do źródeł, z których one pochodziły. Podstawą realizacji tematu 1. była literatura dawna, wybierający temat 2. analizowali fragmenty utworów powstałych w XX wieku. W temacie 2. wskazano zdającym główny obszar porównania tekstów (przestrzeń), temat 1. dawał możliwość wyboru płaszczyzn porównania obrazów miłości. Wnioski interpretacyjne, w przypadku obu tematów, powinny zmierzać do określenia podobieństw i różnic między utworami w obszarze treści, formy i języka.

Kryteria oceniania i punktacja za wypracowanie na poziomie rozszerzonym

Wagę punktów możliwych do przyznania za poszczególne kryteria oceny wypracowania na poziomie rozszerzonym przedstawiono w tabeli nr 13.

Tabela 13. Proporcje punktowe i procentowe za poszczególne kryteria oceny wypracowania z języka polskiego na poziomie rozszerzonym

Kryteria oceny wypracowania	Poziom rozszerzony	
	Liczba punktów	Udział procentowy
I. Rozwinięcie tematu	0 – 26	65%
II. Kompozycja	0, 1, 2	5%
III. Styl	0, 1, 2	5%
IV. Język	0, 1, 2, 4, 6, 8	20%
V. Zapis	0, 1, 2	5%
VI. Szczególne walory	0 - 4	Kryterium fakultatywne
	Razem : 40	

W ocenianiu wypracowania na poziomie rozszerzonym największą wagę ma rozwinięcie tematu, gdyż zdający powinien wykazać się dojrzałością intelektualną, umiejętnością interpretacji utworu w odniesieniu do konwencji i tradycji literackiej, widzeniem problemu w szerszym ujęciu: kulturowym, historycznym, filozoficznym czy historycznoliterackim. Od absolwenta oczekuje się także umiejętności analizy tekstu na poziomie języka i struktury. Mniejszą wagę ma kryterium poprawności języka i zapisu, gdyż zakłada się, że absolwent wybierający język polski jako egzamin dodatkowy, powinien prezentować wysoki poziom kultury wypowiedzi. Maturzysta miał też możliwość uzyskania punktów za szczególne walory pracy. Jeśli w swojej wypowiedzi wykorzystał wiedzę literaturoznawczą, trafne konteksty interpretacyjne, wprowadził ciekawy zamysł kompozycyjny, mógł uzyskać dodatkowo 4 punkty.

Wypracowanie absolwenta powinno liczyć nie mniej niż 250 słów, w pracy krótszej oceniano tylko rozwinięcie tematu. Jeśli zdający napisał wypracowanie na temat inny niż w arkuszu lub gdy jego praca świadczyła o niezrozumieniu fragmentu, czy też całości utworu literackiego, otrzymał 0 punktów.

II. Analiza wyników uzyskanych przez zdających

1. Wybieralność języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego

W 2014 roku język polski jako przedmiot dodatkowy wybrało w Okręgu 4516 tegorocznych absolwentów, co stanowi 9,8 % ogólnej liczby zdających. Wskaźnik wybieralności od kilku lat jest coraz wyższy, w tym roku także wyższy od wybieralności w kraju (o 0,6 punktu procentowego).

Dane dotyczące wybieralności języka polskiego, zdawanego na poziomie rozszerzonym, w poszczególnych województwach i Okręgu zawiera tabela nr 14.

Tabela 14. Wybieralność języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego na egzaminie pisemnym w poszczególnych województwach i Okręgu

Populacja	Liczba zdających	Procent zdających
woj. lubuskie	656	9,1
woj. wielkopolskie	2915	10,9
woj. zachodniopomorskie	945	7,7
Okręg	4516	9,8

W województwie wielkopolskim wybieralność przedmiotu wynosiła 10,9% ogólnej liczby zdających i była, podobnie jak w ubiegłym roku, najwyższą w Okręgu. Najmniejsze zainteresowanie językiem polskim, zdawanym na poziomie rozszerzonym, wykazali absolwenci szkół w województwie zachodniopomorskim.

Wśród powiatów Okręgu największą wybieralność egzaminu na poziomie rozszerzonym odnotowano w powiecie sulęcińskim (24,1%), najniższą (0,5%) w powiecie kaliskim. W miastach Okręgu na prawach powiatu grodzkiego języki polski, zdawany na wyższym poziomie, najwięcej absolwentów wybrało w Kaliszu (15,7%), najmniej w Szczecinie (8,2%).

Dane liczbowe, dotyczące udziału absolwentów różnych typów szkół w populacji zdających egzamin na poziomie rozszerzonym, zostały przedstawione w tabeli nr 15.

Tabela 15. Liczba przystępujących do egzaminu z języka polskiego zdawanego na poziomie rozszerzonym wg typów szkół

Populacja	Liczba zdających	LO	LP	T	SU
woj. lubuskie	656	613	4	38	1
woj. wielkopolskie	2915	2823	7	85	-
woj. zachodniopomorskie	945	916	1	28	-
Okręg	4516	4352	12	151	1

Wśród zdających w Okręgu najliczniejszą grupę stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących (96,4%). W pozostałych typach szkół niewielu maturzystów przystąpiło do egzaminu z języka polskiego na poziomie rozszerzonym. Absolwenci techników, liceów profilowanych i szkół uzupełniających łącznie stanowili 3,6% wszystkich przystępujących do tego egzaminu (w ubiegłym roku 4,1%). Warty uwagi jest fakt, że w województwie lubuskim do egzaminu na poziomie rozszerzonym przystąpiło dwa razy więcej absolwentów techników (6,2%) niż w pozostałych województwach Okręgu.

2. Wyniki uzyskane za cały egzamin

Dane, które pozwolą na porównanie średnich wyników uzyskanych w poszczególnych województwach Okręgu i różnych typach szkół za wypracowanie na poziomie rozszerzonym, przedstawiono w tabeli nr 16.

Tabela 16. Wyniki uzyskane za arkusz w poszczególnych województwach Okręgu z uwzględnieniem typów szkół - dane w %

Populacja	Średni wynik	Średnie wyniki w typach szkół			
		LO	LP	T	SU
woj. lubuskie	60,8	61,3	51,5	52,9	93,0
woj. wielkopolskie	59,6	59,9	48,9	47,6	-
woj. zachodniopomorskie	60,3	60,8	55,0	43,4	-
Okręg	59,9	60,3	50,2	48,1	93,0

Średni wynik statystycznego absolwenta w Okręgu wynosi 59,9 % maksymalnej punktacji za rozwiązanie zadania. Nie jest to jednak wynik zadowalający. Średnio za wypracowanie maturzyści otrzymywali ok. 24 punktów na 40 możliwych do uzyskania. Najwyższy średni wynik wśród województw Okręgu uzyskali absolwenci szkół w województwie lubuskim.

Średnie wyniki województw Okręgu warto porównać z wynikami w innych województwach i średnią krajową. Średni wynik w Lubuskiem jest niższy o ok. 5 p.p. od średniego wyniku krajowego (65%), i o ok. 9 p.p. od wyniku w województwie podlaskim, w którym maturzyści mogą się poszczycić najwyższymi osiągnięciami w kraju (70%). Należy dodać, iż w kontekście średnich wyników innych województw, wyniki trzech województw Okręgu należą do najniższych w kraju. Najniższy średni wynik w Okręgu uzyskali maturzyści w województwie wielkopolskim i jest to najniższy wynik wśród województw w kraju.

Osiągnięcia absolwentów liceów ogólnokształcących są zdecydowanie wyższe od osiągnięć absolwentów pozostałych typów szkół. Średnie wyniki absolwentów techników są niższe o 11,8 p.p. od wyników zdających, którzy ukończyli licea ogólnokształcące. Zróżnicowanie między tymi wynikami co roku się zwiększa (w tym roku o 1,7 p.p.). Największa różnica między średnimi wynikami absolwentów wymienionych typów szkół występuje w województwie zachodniopomorskim (17,4 p.p.). Wśród absolwentów techników najwyższy średni wynik osiągnęli zdający w województwie lubuskim. Wysoki wynik absolwenta szkoły uzupełniającej w województwie lubuskim świadczy o świadomym wyborze języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego.

Stopień opanowania umiejętności tworzenia własnego tekstu przez absolwentów różnych typów szkół w Okręgu umożliwia interpretacja współczynników łatwości. Wartości tych współczynników zamieszczono w tabeli nr 17.

Tabela 17. Współczynniki łatwości uzyskane za wypracowanie na poziomie rozszerzonym w różnych typach szkół poszczególnych województw i Okręgu

Sprawdzana umiejętność	Wypracowanie – analiza i interpretacja tekstu literackiego			
	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Technikum	Szkoły uzupełniające
lubuskim	0,61	0,51	0,53	0,93
wielkopolskim	0,60	0,49	0,47	-
zachodniopomorskim	0,60	0,55	0,43	-
Ogółem w Okręgu	0,60	0,50	0,48	0,93

Dla absolwentów liceów ogólnokształcących i liceów profilowanych w Okręgu napisanie wypracowania na poziomie rozszerzonym było zadaniem umiarkowanie trudnym. Trudne okazało się dla maturzystów, którzy ukończyli technika; dla jednego absolwenta szkoły uzupełniającej tworzenie własnego tekstu było zadaniem łatwym. W poszczególnych typach szkół średnie wyniki są zbliżone, z wyjątkiem średniego wyniku w technikach w województwie zachodniopomorskim (wynik niższy o 10 p.p. niż w technikach w Lubuskiem).

3. Wyniki uzyskane za poszczególne umiejętności pisania wypracowania

W tabeli 18. przedstawiono współczynniki łatwości dla poszczególnych umiejętności sprawdzanych podczas egzaminu. Dane te pozwalają określić stopień opanowania przez zdających umiejętności tworzenia własnego tekstu w różnych jego aspektach.

Tabela 18. Współczynniki łatwości poszczególnych umiejętności sprawdzanych na poziomie rozszerzonym uzyskane w Okręgu i województwach

Umiejętności	Okręg	Województwo		
		lubuskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
Treść – analizowanie i interpretowanie tekstu literackiego	0,54	0,55	0,54	0,54
Kompozycja – budowanie tekstu uporządkowanego, spójnego	0,75	0,80	0,73	0,75
Styl – posługiwanie się stylem komunikatywnym, dostosowanym do formy wypowiedzi	0,66	0,63	0,67	0,65
Język – posługiwanie się językiem zgodnym z normami.	0,69	0,70	0,70	0,69
Zapis – pisanie z zachowaniem zasad ortografii i interpunkcji	0,57	0,56	0,57	0,59
Walory – np. przywołanie stosownych kontekstów	0,04	0,03	0,04	0,03
Ogółem	0,59	0,60	0,59	0,59

Dla tegorocznych maturzystów, zdających egzamin na poziomie rozszerzonym, żadna z umiejętności opisanych w standardach egzaminacyjnych nie była trudna. Wartość współczynnika łatwości dla arkusza (0,59) świadczy o tym, że napisanie wypracowania sprawiło zdającym, podobnie jak w roku ubiegłym, umiarkowaną trudność.

Za rozwinięcie tematu zdający otrzymywali średnio 54% punktów możliwych do uzyskania. Ocena za to kryterium zależała przede wszystkim od poziomu analizy i interpretacji tekstu

Umiejętnością, którą zdający opanowali w stopniu zadowalającym, było komponowanie wypowiedzi pisemnej, której formę narzucał temat. Oznacza to, że maturzyści dobrze znali zasady pisania interpretacji porównawczej. Prace zdających najczęściej przyjmowały kompozycję dwudzielną (analiza kolejnych utworów zakończona ich porównaniem). Wypracowania maturzystów były zbudowane w sposób logiczny, przejrzysty i spójny. Z nadaniem wypowiedzi odpowiedniego układu treści najlepiej radzili sobie maturzyści z województwa lubuskiego.

Napisanie tekstu własnego poprawnym językiem i stylem było dla maturzystów wszystkich województw Okręgu łatwiejsze niż odczytanie ogólnych sensów utworów. Posługiwanie się językiem zgodnym z normami poprawnościowymi zdający z dwóch województw – lubuskiego i wielkopolskiego opanowali w stopniu zadowalającym.

Umiejętnością opanowaną przez zdających na najniższym poziomie było pisanie z zachowaniem norm ortografii i interpunkcji, choć sprawność ta, w porównaniu z rokiem ubiegłym, w każdym z województw była wyższa. Umiejętności wykraczające poza kryteria modelu oceniania to tzw. szczególne walory pracy. Zdający otrzymywali je sporadycznie.

4. Wyniki a wybór tematu wypracowania

Maturzyści piszący wypracowanie na poziomie rozszerzonym mieli do wyboru porównanie utworu poetyckiego i fragmentu dramatu lub zestawienie fragmentów tekstów epickich. W wyborze kierowali się głównie doborem tekstów, gdyż oba tematy narzucały tę samą formę wypowiedzi – interpretację porównawczą.

Wybory dokonane przez tegorocznych absolwentów przedstawiono w tabeli nr 19.

Tabela 19. Wybory tematu wypracowania na poziomie rozszerzonym – dane w %

Województwo	Temat 1.	Temat 2.
lubuskie	56,0%	44,1%
wielkopolskie	55,4%	44,6%
zachodniopomorskie	54,5%	45,6%
Okręg	55,3%	44,7%

Temat 1. we wszystkich województwach Okręgu zdający wybierali częściej, mimo że interpretacja wiersza, połączona z fragmentem dramatu, mogła wydawać się zestawieniem trudniejszym niż fragmenty prozy. Preferencje maturzystów wynikały zapewne z faktu, iż zarówno dramat *Romeo i Julia* Williama Szekspira, jak i fragmenty *Don Kichota z La Manchy* Miguela de Cervantesa Saavedry były większości znane jako lektury z poziomu gimnazjum. Zdający mogli się więc odnieść do całości utworów, a także wykorzystać kontekst historycznoliteracki. Na wybory maturzystów mógł też wpłynąć sam problem zawarty w temacie – literackie obrazy miłości to zagadnienie znane, często omawiane i bliskie młodym ludziom. Największe zainteresowanie tematem 1. było wśród maturzystów w województwa lubuskiego.

Temat 2., pomimo że zawierał teksty jednorodnie rodzajowo, wybrała mniejsza grupa maturzystów. Zaproponowany problem mógł wydawać się trudny; przestrzeń literacką jako element struktury dzieła należało interpretować w związku z innymi elementami świata przedstawionego. Analiza fragmentu opowiadania Brunona Schulza i powieści Leopolda Tyrmanda wymagała umiejętności odczytania prozy na poziomie dosłownym i metaforycznym, odkrycia symboliki znaczących elementów przestrzeni. Dla tych zdających, którzy nie zetknęli się wcześniej z prozą Schulza, trudnym mogło wydawać się polecenie omówienia sposobów ukazania przestrzeni w utworach i określenia jej funkcji. Mówienie o układzie przestrzennym dzieła wymagało od zdającego wiedzy teoretycznoliterackiej i dobrego warsztatu analitycznego. Temat drugi wybrało najwięcej maturzystów w województwie zachodniopomorskim. Zróżnicowanie w wyborze tematów wypracowania jest największe w województwie lubuskim (10,6 p.p.), najmniejsze w zachodniopomorskim (8,9 p.p.).

Analizując wyniki, warto przyjrzeć się zależności osiągnięć zdających od wyboru tematu wypracowania. Średnie wyniki punktowe za wypracowanie z tematu 1. i 2. oraz odpowiadające im współczynniki łatwości, uzyskane w poszczególnych województwach i Okręgu, przedstawiono w tabeli nr 20.

Tabela 20. Średnie wyniki punktowe i współczynniki łatwości za wypracowania na temat 1. i 2. w poszczególnych województwach i Okręgu

Województwo	Temat 1.		Temat 2.	
	Średni wynik	Współczynnik łatwości	Średni wynik	Współczynnik łatwości
lubuskie	24,9	0,62	23,1	0,58
wielkopolskie	24,2	0,60	23,0	0,58
zachodniopomorskie	23,9	0,60	23,4	0,59
Okręg	24,2	0,60	23,1	0,58

Średnie wyniki punktowe, uzyskane przez absolwentów za wypracowania na tematy 1. i 2., różnią się na korzyść wybierających temat 1. Zdający otrzymywali w Okręgu średnio o ok. 1 punkt więcej niż maturzyści, którzy wybrali temat 2. (w województwie lubuskim o blisko 2 punkty). Najmniejsze zróżnicowanie średnich wyników punktowych między wybierającymi tematy 1. i 2. było w województwie zachodniopomorskim. Średnie wyniki punktowe, uzyskane za wypracowanie z tematów 1. i 2., są najwyższe w tych województwach, w których najwięcej maturzystów wybrało dany temat (odpowiednio w lubuskim i zachodniopomorskim).

Współczynniki łatwości wskazują, że niezależnie od wyboru tematu, tworzenie własnego tekstu było dla piszących umiejętnością umiarkowanie trudną. Obydwa zadania trudniejsze były dla absolwentów szkół w województwie wielkopolskim, niż w dwóch pozostałych województwach Okręgu. Temat 2., który wybrało mniej maturzystów, okazał się trudniejszy niż temat 1.

Obserwację tę potwierdzają współczynniki łatwości oraz średnie wyniki punktowe uzyskane za poszczególne umiejętności. Dane przedstawiono w tabeli nr 21.

Tabela 21. Średnie wyniki punktowe i współczynniki łatwości wypracowania z tematu 1. i 2. z uwzględnieniem poszczególnych umiejętności

Umiejętności	Temat 1.		Temat 2.	
	Średni wynik	Współczynnik łatwości	Średni wynik	Współczynnik łatwości
Treść – analizowanie i interpretowanie tekstu literackiego	14,4	0,55	13,6	0,52
Kompozycja – budowanie tekstu uporządkowanego, spójnego	1,5	0,76	1,5	0,73
Styl – posługiwanie się stylem komunikatywnym, dostosowanym do formy wypowiedzi	1,3	0,67	1,3	0,65
Język – posługiwanie się językiem zgodnym z normami.	5,7	0,71	5,5	0,68
Zapis – pisanie z zachowaniem zasad ortografii i interpunkcji	1,1	0,57	1,2	0,59
Walory – np. przywołanie stosownych kontekstów	0,1	0,04	0,2	0,04
Ogółem	24,2	0,60	23,1	0,58

Współczynnik łatwości uzyskany z **kryterium rozwinięcia tematu** wskazuje, że interpretacja porównawcza utworów literackich okazała się umiejętnością umiarkowanie trudną. Za tę umiejętność maturzyści średnio otrzymywali ok. 14 punktów na 26 możliwych do uzyskania.

Porównanie dwóch fragmentów utworów literackich było trudniejsze dla tych piszących, którzy wybrali **temat 2**. Maturzyści potrafili opisać miasta i ich lokalny koloryt na poziomie dosłownym, mieli natomiast problem z odczytaniem znaczeń metaforycznych i symbolicznych oraz nawiązań kulturowych w obu utworach. Zdający nie radzili sobie z określeniem sposobu narracji we fragmencie opowiadania B. Schulza, nie odczytywali autoironii narratora w prozie Tyrmanda. Dużym problemem było dla piszących powiązanie kategorii przestrzeni z kategorią czasu. Opowiadaniu *Sierpień* przypisywali domniemany czas historyczny, związany np. z Holocaustem, Warszawa w powieści Tyrmanda wg zdających została ukazana w czasie powstania warszawskiego, powstania w getcie lub w roku 1990 (data wydania powieści *Zły*). Pisząc o sposobach kreacji miast, maturzyści ograniczali się do wymienienia środków stylu, pomijali natomiast inne zabiegi artystyczne, takie jak kracjonizm, oniryzm czy liryzacja prozy Schulza, nie zauważali stylu wysokiego, retoryczności i ironii w prozie Tyrmanda.

Mniej problemów sprawiła zdającym realizacja **tematu 1**. (interpretacja porównawcza utworu lirycznego i fragmentu dramatu), choć nie ustrzegli się błędów. Mankamentem wielu prac z tematu 1. było streszczanie fragmentu dramatu W. Szekspira. Maturzyści potrafili zinterpretować utwór poetycki, natomiast mieli problem z analizą struktury językowej utworu dramatycznego. Odczytanie obrazów miłości często ograniczało się do odtwórczej relacji z wypowiedzi bohaterów, pozbawionej wymaganego na tym poziomie określenia sposobów kreowania uczuć. Zabiegi artystyczne zdający odnosili głównie do utworu lirycznego.

Piszącym zarówno na temat 1., jak i 2. nie sprawiało trudności nadanie własnemu tekstowi odpowiedniego układu kompozycyjnego, gdyż narzucała go forma interpretacji porównawczej. Świadczy o tym współczynnik łatwości, który dla kompozycji przyjmuje wartość na poziomie zadowalającym. Różnice w zakresie średnich wyników punktowych za kryterium poprawności językowej i stylistycznej są niewielkie, gdyż nie zależą od wyboru tematu. Dotyczy to również stosowania reguł ortografii i interpunkcji.

Za szczególne walory pracy częściej nagradzani byli zdający, którzy zdecydowali o wyborze tematu 2., choć możliwość wykorzystania kontekstów interpretacyjnych dawały obydwie tematy. Maturzyści piszący na temat 1. często przywoływali konteksty niefunkcjonalne, wymieniając na zasadzie skojarzenia inne utwory o miłości, które nie służyły pogłębieniu interpretacji fragmentów tekstów zamieszczonych w arkuszu.

III. Podsumowanie i wnioski

Analiza danych dotyczących języka polskiego zdawanego na poziomie rozszerzonym pozwala stwierdzić, że coraz więcej maturzystów wybiera ten przedmiot na egzamin dodatkowy. Wybieralności w Okręgu, wyższej od wybieralności w kraju, nie towarzyszą

jednak wysokie osiągnięcia zdających. Ich poziom, w porównaniu z osiągnięciami w województwach w kraju, jest niski. Średnie wyniki trzech województw Okręgu należą do najniższych w kraju.

Większość zdających na poziomie rozszerzonym wybrała temat pierwszy, którego realizacja okazała się łatwiejsza niż tematu drugiego. Absolwenci dobrze opanowali zasady tworzenia wypowiedzi o charakterze porównawczym, posługiwali się poprawnym językiem i stylem, natomiast nie przestrzegali reguł poprawności zapisu. Najwięcej trudności sprawiło zdającym rozwinięcie tematu. Absolwenci najlepiej radzili sobie z interpretacją wiersza, nie potrafili zastosować podobnych narzędzi badawczych do analizy fragmentu dramatu i prozy. Zabiegi artystyczne często utożsamiali wyłącznie ze środkami stylu (nie rozpoznali np. sakralizacji, mityzacji, ironii). Trudność sprawiało im odczytanie tekstu na poziomie metaforycznym i symbolicznym. Analiza zabiegów językowych często nie wiązała się z określeniem ich funkcji, za samo dostrzeżenie środków stylu maturzyści nie otrzymywali punktów. Niewielki odsetek absolwentów został nagrodzony za szczególne walory pracy, konteksty interpretacyjne nie zawsze były trafne i uzasadnione, a samo ich przywołanie nie służyło pogłębieniu interpretacji tekstu wskazanego w temacie. Brak umiejętności interpretacji zdający zastępowali odtwórczym relacjonowaniem wydarzeń z tekstów epickich czy też odtworzeniem poglądów bohaterów dramatu wyrażonych w dialogu i dłuższych monologach.

Deklarowanie przystąpienia do egzaminu dodatkowego z języka polskiego powinno wiązać się ze znajomością wymagań określonych dla poziomu rozszerzonego, a także świadomością, że do osiągnięcia sukcesu konieczne są, oprócz umiejętności językowych, wysokie kompetencje czytelnicze i wiedza literaturoznawcza.

Autorki raportu:

Anna Gontarz, Krystyna Kajuth

koordynatorzy egzaminu maturalnego z języka polskiego

OKE w Poznaniu